

Julianna Konttila

KANNATTAVA MAATALOUSYRITYS

Maidontuottajien kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Kesäkuu 2020**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Kesäkuu 2020	Tekijä/tekijät Julianna Konttila
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn nimi KANNATTAVA MAATALOUSYRITYS Maidontuottajien kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä		
Työn ohjaaja Johanna Österberg-Högstedt		Sivumäärä 43 + 0
<p>Suomalainen ruoka on arvostettua, koska se on puhdasta ja laadukasta sekä se on turvallisesti ja vastuullisesti tuotettua. Maatalousyrietykset kumminkin vähenevät koko ajan ja tuotanto keskittyy isommille tiloille, koska pienet yritykset eivät kannata hyvin. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää maidontuotannon kannattavuuseroja.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa vertailtiin 32 maidontuottajaa keskenään. Tutkimuskohteiden kannattavuutta arvioitiin yritystoiminnan tunnuslukujen perusteella sekä vertailemalla yritysten tulo- ja menorakennetta. Näistä koottiin erilaisia tilastoja, joiden perusteella etsittiin syitä kannattavuuseroihin.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin kannattavuutta maatalousyrietyksessä sekä erilaisia yritystoiminnan tunnuslukuja, kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Tutkimusosuudessa etsittiin kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä työssä esitettyjen tunnuslukujen perusteella sekä tulo- ja menorakenteen pohjalta.</p> <p>Suurimpia syitä kannattavuuseroihin tutkimuksessa oli se, millaisia kuluja yrityksillä oli, esimerkiksi palkkakulut tai muut tuotantoon käytettävät kulut laskivat kannattavuutta selvästi. Tilan koko ei merkittävästi vaikuttanut siihen, miten kannattava yritys oli.</p>		

Asiasanat kannattavuus, maatalous, maatalousyrittäjä, maidontuotanto, yrittäjä
--

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date June 2020	Author Julianna Konttila
Degree programme Business Administration		
Name of thesis PROFITABLE AGRICULTURAL ENTERPRISE Factors affecting the profitability of the milk producer		
Instructor Johanna Österberg-Högstedt	Pages 43 + 0	
<p>Finnish food is valuable, because it is clean and of high-quality and it is produced safely and responsibly. Small farms stop their production and production is concentrated to large farms because small enterprise are not profitable.</p> <p>The theoretical part of the thesis tells about profitability in an agricultural enterprise and the business indicators profitability, liquidity and solvency. The research part consists of comparing factors affecting the profitability of a milk producer. 32 milk producers participated in the research. The research part compares revenue and expenditure and business indicators.</p> <p>The main reasons for the differences in profitability were the type of costs incurred by the companies. For example, wage costs decreased profitability. The size of the company did not affect how profitable the company was.</p>		

<p>Key words agricultural, farmer, entrepreneur, profitable, milk producer</p>

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 KANNATTAVUUS MAATILAYRITYKSESSÄ	3
3 KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUKUJA	9
3.1 Käyttökate.....	9
3.2 Liikevoitto	10
3.3 Oman pääoman tuottoprosentti.....	10
3.4 Sijoitetun pääoman tuottoprosentti	11
3.5 Rahoitustulos	12
3.6 Nettotulos	13
4 VAKAVARAISUUS	14
4.1 Omavaraisuusaste	14
4.2 Suhteellinen velkaantuneisuus.....	15
4.3 Velkojen suhde poistopohjaan ja verotettavalla tulolla maksettava velka	16
5 MAKSUVALMIUS	18
5.1 Quick ratio	18
5.2 Current ratio	19
6 TUTKIMUS	20
6.1 Kvantitatiivinen tutkimus	20
6.2 Tutkimuksen toteutus.....	21
6.3 Käyttökate.....	21
6.4 Liikevaihdon rakenne	24
6.5 Osakkaiden ja työntekijöiden vaikutus käyttökatteeseen	29
6.6 Velkojen suhde poistopohjaan ja suhteellinen velkaantuneisuus.....	30
6.7 Oman pääoman tuotto- ja sijoitetun pääoman tuottoprosentti	33
6.8 Käyttökate ilman tukituloja	36
6.9 Tutkimuksen yhteenveto	36
7 YHTEENVETO	38
LÄHTEET	40
TAULUKKO	
TAULUKKO 1 Oman pääoman tuottoprosentin ohjearvot.....	10
TAULUKKO 2 Sijoitetun pääoman tuottoprosentin ohjearvot.....	11
TAULUKKO 3 Ohjeelliset arvot omavaraisuusasteelle	12
TAULUKKO 4 Ohjeelliset arvot Quick ratio.....	17
TAULUKKO 5 Ohjeelliset arvot Current ratio	18

KUVIOT

KUVIO 1 Kannattavuuskerroin maitotilojen keskiarvo.....	4
KUVIO 2 Maidontuottajien keskimääräinen lukumäärä.....	5
KUVIO 3 Maatalouden tuottajahintoja sekä tuotantotarvike hintoja	8
KUVIO 4 Käyttökateprosentit.....	22
KUVIO 5 Käyttökateprosentit per lehmä ja per peltohehtaarit.....	23
KUVIO 6 Käyttökate per oma peltohehtaari ja per peltohehtaari	24
KUVIO 7 Liikevaihdon menorakenne	25
KUVIO 8 Ostorehut ja kalustonkorjauskulut verrattuna liikevaihtoon	26
KUVIO 9 Ostorehut maitoeuroista	27
KUVIO 10 Keskituotos	28
KUVIO 11 Osakkaiden ja työntekijöiden vaikutus käyttökatteeseen	29
KUVIO 12 Velkojen suhde poistopohjaan	31
KUVIO 13 Suhteellinen velkaantuneisuus	33
KUVIO 14 Oman pääoman ja sijoitetun pääoman tuotto prosentit.....	34
KUVIO 15 Omavaraisuusaste.....	35
KUVIO 16 Käyttökateprosentit ilman tukituloja	36

1 JOHDANTO

Suomen liittyessä Euroopan Unioniin maatalous on kokenut voimakkaan muutoksen. Tuotteiden hinnat ovat laskeneet ja maataloutta on vaikea saada kannattavaksi. Koska maataloustuotteista ei makseta niiden oikeaa hintaa, maataloustuet ovat pakollisia, jotta yritystoiminta olisi kannattavaa ja Suomessakin pystyttäisiin olemaan omavaraisia ruokatuotannossa. Kuluttajilla on tavoitteena saada tuote mahdollisimman halvalla ja näin tuottaja ei saa tuotteestaan oikeaa hintaa. Suomalaista ruokaa arvostetaan, koska se on vastuullisesti ja turvallisesti tuotettua sekä se on puhdasta ja laadukasta. On tärkeää, että Suomessa on huoltovarmuus. (Kärhinen 2019.)

Kaikki haluaisivat, että oma yritystoiminta olisi kannattavaa, ja kaikki pyrkisivät tekemään omasta yritystoiminnastaan kannattavaa, jos tietäisivät, mitä pitäisi tehdä toisin, jotta yritys kannattaisi vielä paremmin. On paljon maatilayrityksiä ja maidontuottajia, joilla toisilla menee hyvin, ja toisilla on vaikeuksia; tulosta ei jää ja rahat eivät riitä. Opinnäytetyön ideana on löytää asioita, jotka vaikuttavat maatalousyrityksen ja maidontuottajan kannattavuuteen tulo- ja menorakenteen pohjalta, eli millaisia tuloja ja menoja on yrityksellä, joilla menee hyvin. Kannattavuuteen vaikuttaa muutkin asiat kuin talousluvut esimerkiksi työhyvinvointi ja työssä jaksaminen sekä resurssitehokkuus, mutta opinnäytetyössä keskitytään pääosin vain talouden lukuihin.

Opinnäytetyö koostuu teoriaosuudesta, jossa käsitellään kannattavuutta maatilayrityksessä ja erilaisia kannattavan yritystoiminnan tunnuslukuja sekä tutkimusosuudesta, jossa vertaillaan eri maidontuottajia työssä esiteltyjen tunnuslukujen valossa sekä tulo- ja menorakenteen pohjalta. Tutkimuksen tavoitteena olisi löytää syitä talouslukujen valossa, jotka vaikuttavat kannattavuuteen ja siihen, paljonko tulosta jää. Kannattavuuteen vaikuttaa moni muukin asia kuin talousluvut, mutta tutkimus on rajattu koskemaan pelkkiä lukuja, koska niitä voidaan helposti vertailla keskenään.

Tutkimuksen toteutuksessa tuottajilta lasketaan opinnäytetyön teoriaosuudessa esiteltyjä erilaisia tunnuslukuja, esimerkiksi käyttökateprosenttia, käyttökateetta per lehmä ja käyttökateetta per peltohehtaarit sekä suhteellista velkaantuneisuusastetta sekä tuloslaskelman pohjalta tulo- ja menorakennetta ja vertaillaan niitä. Tämän pohjalta olisi tarkoitus löytää kannattavuuteen

vaikuttavia syitä. Tutkimus on määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus, jossa tutkimuksen kohdetta tulkitaan tilastojen avulla ja sen avulla etsitään syitä kannattavuuteen.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Verosuunnittelu & Tilitoimisto Esa Piironen, joka on Kärsämäellä sijaitseva tilitoimisto. Tilitoimisto Esa Piironen on erikoistunut maatalouden verosuunnitteluun, mutta asiakaskunta koostuu myös muista yrityksistä. Opinnäytetyön aihe tuli siltä pohjalta, kun asiakkaat miettivät, mitä tehdä toisin, jotta yritys menestyisi vieläkin paremmin.

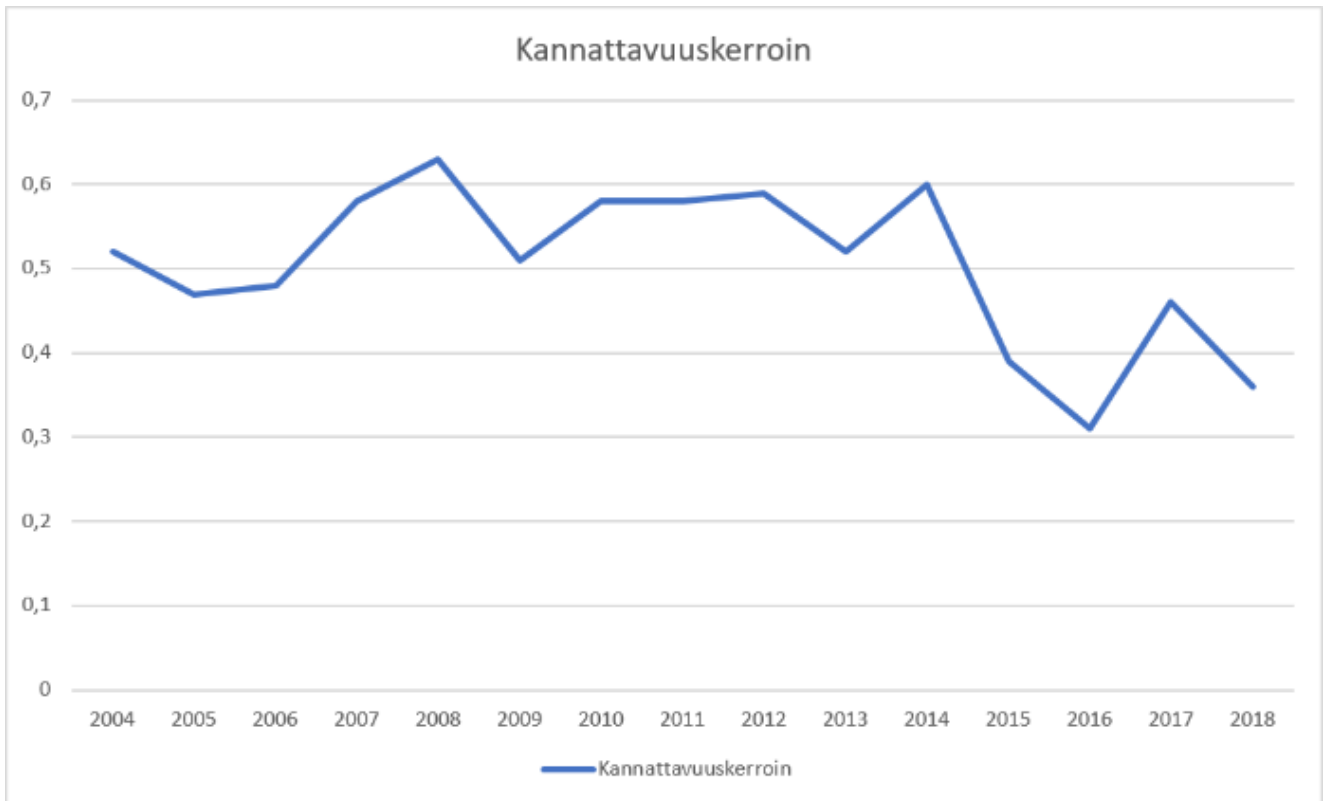
2 KANNATTAVUUS MAATILAYRITYKSESSÄ

Yrityksen tehtävä on tehdä omistajilleen voittoa (Finlex 2006). Jotta yritys pystyisi toimimaan, sen on oltava kannattava. Mikäli yritystoiminta ei ole kannattavaa, se ei voi toimia kovin pitkään, koska jossain vaiheessa ei ole enää rahaa, jolla voitaisiin toimia. Jos toiminta on tappiollista, yritys syö omaa pääomaansa, jossain vaiheessa pääoma loppuu kokonaan, kun yrityksellä ei ole enää omaa pääomaa eikä se myöskään saa lisää vierasta pääomaa eli lainaa. (Alma Talent Tietopalvelu 2020a.) Maatalouspolitiikan tavoitteita on maatalouden kannattavuuden ylläpitäminen (Valtiotalouden tarkastusvirasto 2009).

Kannattavuutta maatilalla voidaan mitata monilla eri mittareilla, esimerkiksi siihen sitoutuneen pääoman tuotolla sekä muilla tunnusluvuilla tai kannattavuuskertoimella (Valtiotalouden tarkastusvirasto 2009). Kannattavuuskertoimen laskennassa huomioidaan yrittäjäperheen palkka- ja korkovaatimus (Luke 2020a). Kannattavuuskertoimeksi pyritään saamaan luku 1, jolloin kannattavuus on tavoitteen mukainen, alle 1 kerroin on tavoitetta heikompi ja yli 1 tavoitetta parempi (Mäkinen & Ylitalo 2008). Kannattavuuskerroin lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Kannattavuuskerroin} = \frac{\text{maataloustulo eli viljelijän omalle työlle ja pääomalle saatu korvaus}}{\text{oman työn palkkavaatimus + oman pääoman korkovaatimus}}$$

Alla olevassa kuviossa (KUVIO 1) näkyy kannattavuuskertoimen kehittyminen vuodesta 2004 vuoteen 2018. Kerroin on laskettu keskimäärin maitotiloille, eli kannattavuuskertoimen laskennassa on mukana 6 000-15 000 tilaa vuosittain. Kannattavuuskertoimella mitattuna maatalouden kannattavuus on vähentynyt varsinkin viime vuosina.

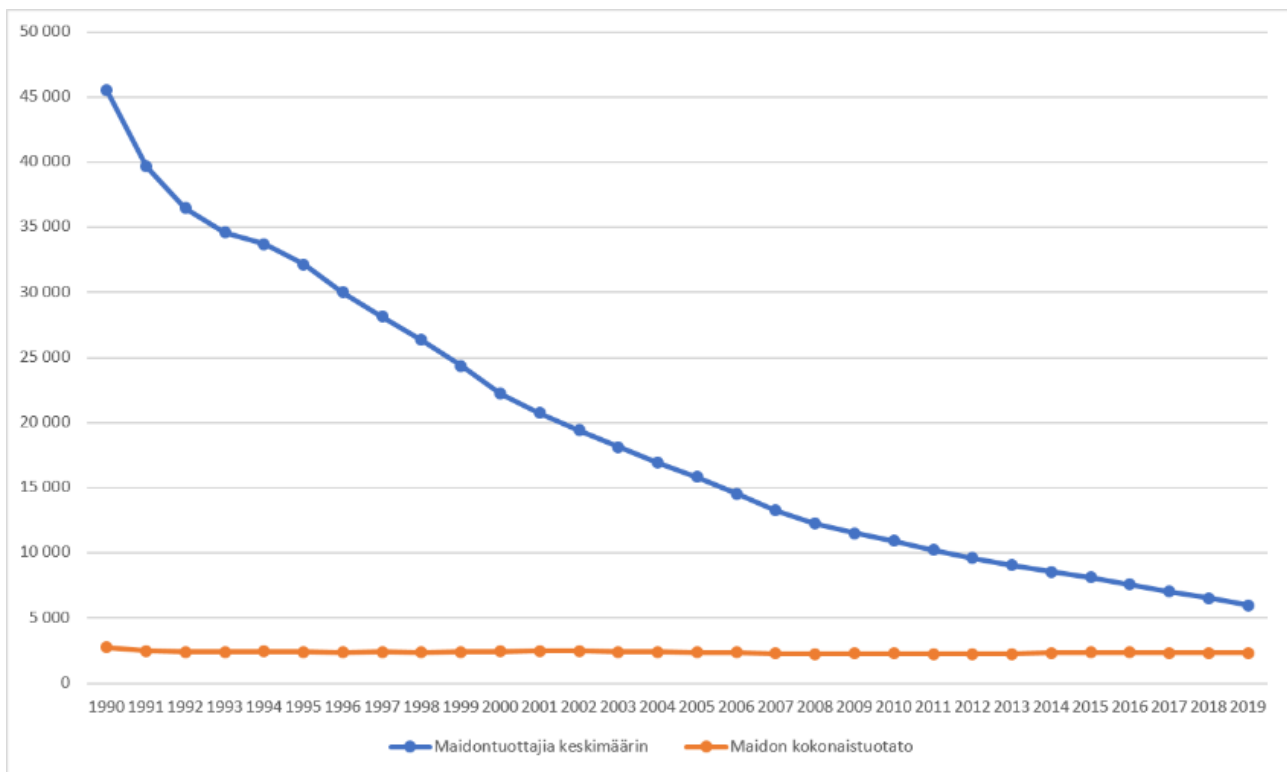
KUVIO 1. Kannattavuuskerroin maitotilojen keskiarvo (mukaillen Luke Tilastotietokanta 2020a)

Yleensä maataloudessa maatalon menestymistä mitataan taloudellisilla tunnusluvuilla, kuten liikevaihdolla, kannattavuudella, myynnin kasvulla ja sijoitetun pääoman tuotolla. Kannattavuuden seurannassa on tärkeää ottaa huomioon myös yrittäjän sekä työntekijöiden työturvallisuus ja –hyvinvointi (Rikkinen & Mäkinen & Suutarinen & Meriläinen 2008, 8).

Maatalouden kannattavuus on laskenut koko 2000-luvun ajan, vaikka tilakoot ovat kasvaneet (Karhinen 2019). Tilojen määrä on myös vähentynyt koko ajan säännöllisesti (Luke 2020b). Alapuolella olevassa kuviossa (KUVIO 2) nähdään, miten maidontuottajien lukumäärä on vähentynyt koko ajan, mutta maidon määrä litroina on vähentynyt vain hieman. Tämä tukee sitä, että tilakoot ovat kasvaneet huomattavasti, eli ne pystyvät tuottamaan saman verran maitoa kuin monta pientä tilaa aikaisemmin.

Maataloudesta saatava yrittäjätulo oli vuonna 2018 n. 13 000 € yritystä kohden, joka on 33 % pienempi kuin tavoite tulos. Keskimäärin kokonaistuotto oli 159 000 € ja tuotantokustannukset 199 000 €. Tappiota syntyi keskimäärin 28 000 €. Myös kannattavuuskerroin sekä koko-

naispääoman tuotto prosentti ovat laskeneet edellisestä vuodesta. Kaikki tämä kertoo maatalouden heikentyneestä kannattavuudesta. (Tauriainen 2019.) Ilman tukituloja maatalouden tuotot yhteensä koostuvat vähän reilu puolet kotieläintuotoista, joista maidon osuus on puolet. Yhteensä kotieläimet ja kasvinviljelytulot muodostavat 80 % myyntituotoista. (Karhinen 2019.)

KUVIO 2. Maidontuottajien keskimääräinen lukumäärä, sekä maidon kokonaistuotanto (milj./l) (mukailen Luke Tilastotietokanta 2020b ja 2020c)

Kannattavuuskertoimella mitattuna kannattavuus on heikentynyt, mutta tuotantokustannukset ovat kasvaneet koko 2000-luvun. Suomessa peltojen hinnat ovat aika suuret verrattuna sen tuottoarvoon, ja ne ovat olleet nousussa koko Suomen EU jäsenyyden ajan. (Karhinen 2019 ja Valtiotalouden tarkastusvirasto 2009.) Koska tuotantopanoksia tarvitaan maataloudessa, tuotantokustannusten nousulla on suuri vaikutus maatilojen kannattavuuteen (Karhinen 2019).

Kaikki tulot mitä on saatu maataloudesta rahana tai rahanarvoisena etuna ovat maataloudessa verotettavaa tuloa. Menoina voi vähentää kaikki menot, jotka ovat syntyneet maatalouden harjoittamisesta. (Vero 2020.) Kustannustietoisuus on tärkeää maataloudessa, jotta tiedettäisiin tulo- ja menovirran kehittyminen ja yrittäjät tietäisivät, minkälainen kustannusrakenne olisi järkevä (Pellinen & Enroth 2008, 36).

Tuotteista saadut hinnat vaikuttavat kannattavuuteen. Mikäli tuotteesta on ylituotantoa, hinnat laskevat, koska kysyntä vaikuttaa tuotteeseen. Mikäli taas tuotantoa ei ole tarpeeksi, hinta nousee ja se houkuttelee laajentamaan tuotantoa. (Pellinen & Enroth 2008, 6-7) Maailmassa ruuantuotanto on haasteiden edessä muun muassa ilmastonmuutoksen takia. Olisi hyvä olla perillä tuotteista, joita kuluttajat parhaillaan ostavat, jotta osattaisiin tuottaa juuri sillä hetkellä pinnalla olevaa tuotetta. Ihmiset ovat yhä tietoisempia ruuan eettisyydestä ja ekologisuudesta, ja he haluavat kannattaa kotimaista ruuan tuotantoa. Suoramyynti voisi olla hyvä keino tulevaisuudessa myydä ruokaa, koska suoramyyntillä tuotteesta saa paremman katteen, kun kaupan osuus jää pois tuotteesta ja näin vaikuttaa kannattavuuteen. (Karhinen 2019.)

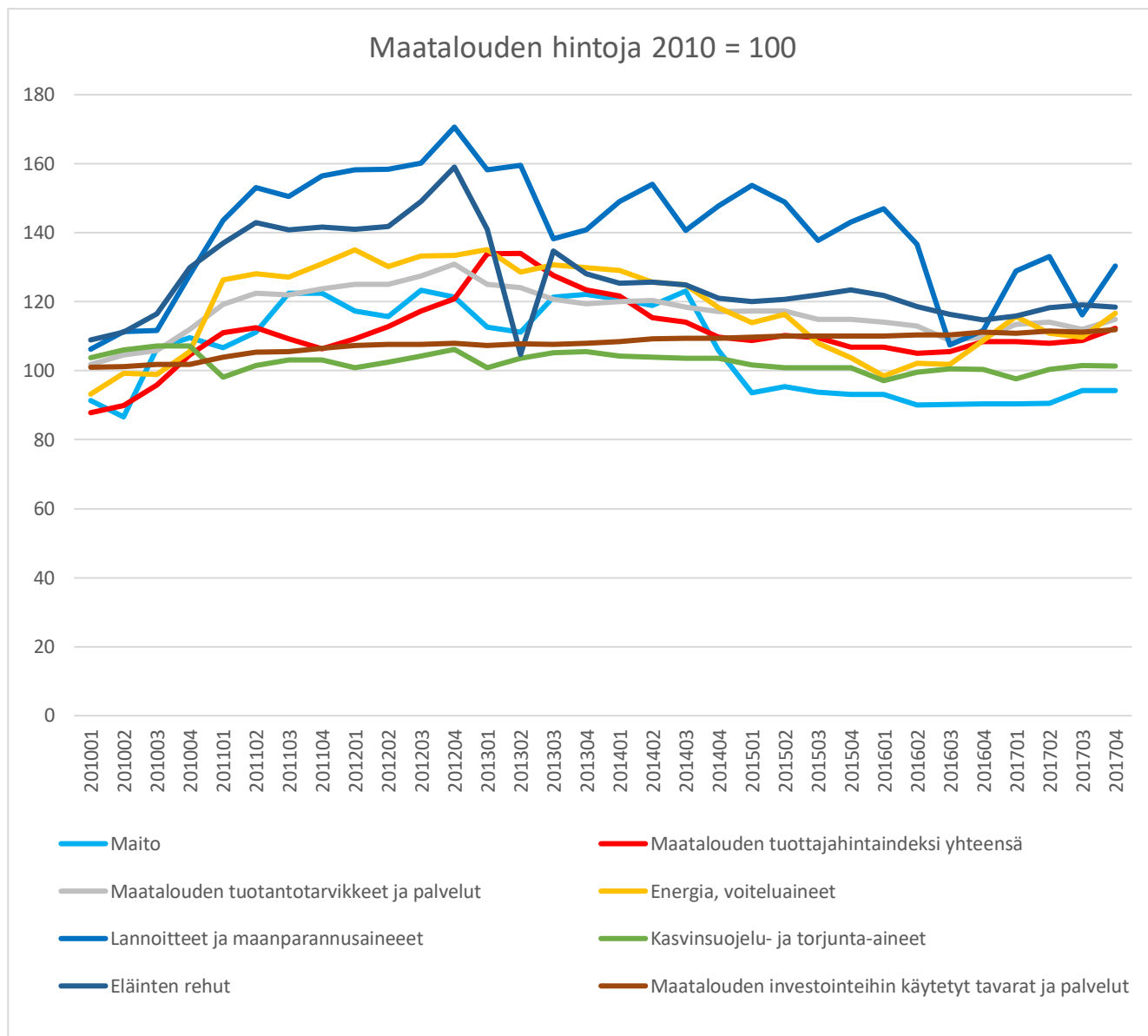
Se millaisia kustannuksia maatilalla on, vaikuttaa kannattavuuteen. Kustannukset voidaan jakaa muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin. Kiinteitä kustannuksia ovat ne, mitä tulee, vaikka tuloja ei tulisi ollenkaan ja niihin ei voi vaikuttaa lyhyellä aika välillä, koska tietty tuotanto on sovittu. Esimerkiksi rakennusten vuokrat ja palkkakustannukset voivat olla kiinteitä kustannuksia. Muuttuvia kustannukset taas vaihtelevat sen mukaan, minkä verran on tuotantoa tai toimintaa, esimerkkinä toimii maidontuotannossa eläimille tarjotut rehut. Niiden määrä on riippuvainen eläinten määrästä, eli jos eläimiä ei olisi ollenkaan, ei olisi myöskään rehukustannuksia. (Tenhunen 2013.)

Tuotantokustannusten hinnat ovat nousseet 2000-luvulla nopeammin kuin yleinen inflaatio, mutta tuotantopanoksia käytetään yhä saman verran. (Valtiotalouden tarkastusvirasto 2009.) Karhisen (2019) mukaan yksi iso vaikutus tuotantokustannuksiin olisi hintojen neuvonnan merkitys. Olisi tärkeää, että tuottajia neuvottaisiin mahdollisimman ammattitaitoisesti. Jos viljelijät tietäisivät, mihin kannattaa panostaa, turhia kuluja voitaisiin välttää. Yrittäjien tulisi siis olla kustannustietoisia, jotta he voisivat välttää turhia kustannuksia ja neuvonnalla on tähän suuri merkitys. Karhinen (2019) pitää myös budjetin laatimista tärkeänä, koska näin pystyttäisiin seuraamaan maksuvalmiutta, kannattavuutta ja vakavaraisuutta. Yhtenä syynä tuotantokustannusten korkeaan hintatasoon voisi olla myös kilpailutus, jossa viljelijöillä ei ole tarpeeksi vahvaa asemaa. Jos kilpailu olisi kovempaa, hinnat laskisivat. (Karhinen 2019.)

Karhisen (2019) mukaan kaupan asema Suomessa maataloudessa on hyvin vahva jo senkin takia, kun kaksi ketjua omistaa 80 % markkinaosuudesta Suomessa. Kauppa ottaa siis viljelijän sinne myymistä tuotteista ison osan, ja kaupalla on eräänlainen monopoliasema hintojen

määräämisessä, koska kilpailijoita ei ole paljoa. Suomen kauppojen vahva asema vaikeuttaa huomattavasti uusien kauppojen tuloa alalle. Vaikka ruokakaupan kannattavuus Euroopan mittakaavassa on erittäin hyvä, kumpikin kauppa ottaa tuotteesta saman katteen kuin ennenkin. Ruokakaupan vahva asema vaikeuttaa siis myös maatalouden kannattavuutta. (Karhinen, 2019.)

Tilastokeskuksen kuviossa (KUVIO 3) on vertailtu maatalouden tuottajahintoja suhteessa meinoihin 2015 = 100 indeksillä. Kuviossa nähdään, että esimerkiksi maidon hinta on laskenut, mutta suhteessa muut tuotantopanosten hinnat ovat pääasiassa pysyneet samoina tai jopa hieman nousseet. Hintoihin vaikuttaa kysyntä paljon, esimerkiksi viljan hinnassa nähtiin piikki ylöspäin sadon ollessa huono. Syksyllä korjattu runsas sato kumminkin palautti hinnat normaalille tasolle. (Tilastokeskus 2020b.) Kannattavuuteen vaikuttaa myös heti se, jos tuotantokustannukset nousevat. Esimerkiksi vuodesta 2018 vuoteen 2019 tuotantokustannukset nousivat 5 %. (Kiviranta 2019.) Tämä tarkoittaa sitä, että jos tuottajahinnat nousisivat, kannattavuus maataloudessa nousisi, kun taas päinvastoin tuotantokustannusten noustessa kannattavuus heikkenee. (Valtiotalouden tarkastusvirasto 2009). Kaikkiaan viljelijälle pitäisi saada vahvempi asema jokaisessa vaiheessa ruokaketjussa, jotta maatalous olisi kannattavampaa (Karhinen 2019).

KUVIO 3. Maatalouden tuottajahintoja sekä tuotantotarvikkeiden ja palveluiden hintojen kehittyminen. 2015 = 100 (mukaien Tilastokeskus 2020a)

3 KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUKUJA

Kannattavaa yritystoimintaa voidaan mitata erilaisilla tunnusluvuilla. Kannattavan yritystoiminnan mittareita voidaan jakaa euromääräisiin ja suhteellisiin tunnuslukuihin, eli tulosta voidaan verrata joko liikevaihtoon tai pääomaan. Euromääräiset tunnusluvut kertovat kannattavuudesta suhteessa euroihin, kun taas pääomaan suhteutettuja tuottomittareita ovat esimerkiksi oman pääoman tuotto prosentti ja sijoitetun pääoman tuotto prosentti, jotka kertovat paljonko euroja on sitoutunut pääomaan ja kuinka isoa korkoa pääomalla on saanut ja on näin suhteellinen tunnusluku. (Alma Talent Tietopalvelu 2020a; Pellinen & Enroth 2008, 68; Leppiniemi 2019, luku 8.2) Yksi tunnusluku ei kerro kannattavasta yritystoiminnasta paljoa, vaan kannattaa käyttää useampaa tunnuslukua, jotta saataisiin tietoon, paljonko tulee tuottoa sijoitetulle pääomalle tai onko yrittäjäperheelle saatu turvattua toimeentulo. Esimerkiksi viljatilalla monesti käyttökateprosentti on parempi, mutta liikevaihto on sen verran pieni, että tilalta ei tule tarpeeksi tuloa elämiseen, kun taas maitotilalla käyttökateprosentti on heikompi, mutta rahat riittävät yrittäjäperheelle ja toimeentuloa ei tarvitse hankkia muualta. (Pellinen & Enroth 2008, 68-69.)

3.1 Käyttökate

Käyttökate on yrityksen liiketoiminnan tulos, ennen kuin on vähennetty poistot, rahoituserät ja verot (Alma Talent Tietopalvelu 2020b). Maatalouden kohdalla käyttökateen laskennassa otetaan huomioon myös tasausvaraukset. Käytännössä tunnusluku kertoo paljonko tulosta jää korkoihin ja poistoihin ja paljonko näiden jälkeen jää viivan alle. (Pellinen & Enroth 2008, 69) Käyttökate ja käyttökateprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{Käyttökate} = \text{liiketulos} + \text{poistot} + \text{tasausvaraus}$$

$$\text{Käyttökate \%} = 100 * \text{käyttökate} / (\text{liikevaihto} - \text{tasausvarauksen suora tuloutus})$$

Hyvä käyttökateprosentti vaihtelee toimialoittain, esimerkiksi palvelualoilla käyttökateprosentti voi olla paljon isompi kuin muilla aloilla (Tilastokeskus 2018). Maatiloillakin käyttökateprosentti vaihtelee tuotantosuunnittain, kasvinviljelytilalla voi olla paljon isompi käyttökateprosentti kuin maidontuotannossa. Mikäli maatilalla on paljon vuokramenoja, nämä sisältyvät vuosimenoihin,

joten se saattaa hieman vääristää tulosta suhteessa niihin tiloihin, joilla vuokratkustannuksia ei ole, vaan heillä on kaikki omistuksessa. Nämä olisi hyvä huomioida käyttökattetta laskettaessa. (Pellinen & Enroth 2008.) Käyttökattetta tarvitaan yksityistaloutta sekä lainanlyhennyksiä varten (Rantalainen 2020).

3.2 Liikevoitto

Liikevoittoprosentti kuvaa, kuinka paljon on jäänyt yrityksen voitoksi ilman korkoja ja veroja. Liikevoitto saadaan, kun vähennetään liikevaihdosta muuttuvat ja kiinteät kulut sekä suunnitelman mukaiset poistot. Liikevoittoprosentti on tärkeä tunnusluku, koska sillä saa nopeasti selville prosenttiosuuden, paljonko on jäänyt liikevaihdosta jäljelle. (Visma 2020.) Liikevoittoprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{Liikevoittoprosentti} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100 \%$$

(mukaillen Leppiniemi 2019, luku 8.2)

3.3 Oman pääoman tuottoprosentti

Oman pääomantuottoprosentti eli ROE kuvaa sitä, kuinka paljon tuottoa on omaa pääomaa kohden, eli paljonko oma pääoma saa korkoa 12 kuukauden seurantajakson aikana (Alma Talent Tietopalvelut 2020c). Oman pääoman tuottoprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{Oman pääoman tuotto \%} = 100 * \text{nettotulos} / \text{oma pääoma keskimäärin}$$

TAULUKKO 1. Oman pääoman tuottoprosentin arvot (mukaillen Alma Talent Tietopalvelut 2020c)

Erinomainen	yli 20 %
Hyvä	15 - 20 %
Tyydyttävä	10 - 15 %
Välttävä	5 - 10 %
Heikko	alle 5 %

Yllä olevassa taulukossa (TAULUKKO 1) on ohjeelliset arvot heikosta erinomaiseen tulokseen. Tärkein tunnusluvun mittari on kumminkin se, paljonko oman pääoman tuotto prosentiksi tavoitellaan. (Suomen osakesäästäjät 2017). Suosituksena oman pääoman korkovaatimuksena pidetään yleensä lukua 5 % (Jalli 2020). Oma pääoma koostuu tilikausien voitoista sekä omaan pääomaan tehdyistä sijoituksista, esimerkiksi osakepääomasta ja sijoitetun vapaan pääoman rahastosta (Alma Talent Tietopalvelu 2020c).

Mikäli on paljon vierasta pääomaa eli lainaa ja yritys on tuottava, omalle pääomalle voidaan saada isoa tuottoa, koska omassa pääomassa ei ole paljoa rahaa suhteessa tuottoon, jota on saatu aikaan velkarahalla. Yritys voi siis saada aikaan isoa tuottoa velkavivulla, mutta tämä on riski ulkopuoliselle sijoittajalle, mikäli yritykselle tulee tappiollisia vuosia, oman pääoman puute voi kaataa yrityksen, koska omaa pääomaa ei ole paljoa, ja tappio vähentää oman pääoman määrää. (SalkunRakentaja 2012.)

Paljon pääomaa vaatineet investoinnit voivat vääristää tunnuslukua, jos investointi ei vielä ole ehtinyt ruveta tuottamaan, mutta se on vaatinut paljon yritykseen sitoutunutta pääomaa. Lisäksi taseen arvot eivät välttämättä pidä täysin paikkaansa, jolloin tunnusluku voi vääristyä hieman. (SalkunRakentaja 2012.)

3.4 Sijoitetun pääoman tuotto prosentti

Jos halutaan vertailla kokonaisvaltaisesti tuottoa, mikä on saatu kaikelle yritykseen sijoitetulle pääomalle eli omille yritykseen sijoitetulle rahalle sekä lainassa oleville rahoille, yksi mittari voisi olla sijoitetun pääoman tuotto prosentti eli ROI (Väänänen 2018). Sijoitetussa pääomassa tulos on suhteutettu kaikkeen yritykseen sitoutuneeseen pääomaan eli omistajien sijoittamat rahat sekä lainarahat, ja jos oma pääoma on pieni, tulos ei vääristy kuten kävisi tapauksessa, jos vertaillaan vain omaa pääomaa. Taulukossa 2 on ohjeellisia tunnuslukuja sijoitetulle pääomalle, mutta tärkein ohjearvo on se, mitä yritys tavoittelee. Pienimpänä tuottona pidetään yleensä sitä korkoa, mitä yritys maksaa vieraalle pääomalle tai se korko, mitä maksetaan markkinoilla korkona. (Erkkilä 2012.)

TAULKKO 2. Sijoitetun pääoman tuotto-% ohjearvot (mukaillen Alma Talent Tietopalvelu, 2020d).

Erinomainen	yli 15 %
Hyvä	10 - 15 %
Tyydyttävä	6 - 10 %
Välttävä	3 - 6 %
Heikko	alle 3 %

Sijoitetun pääoman prosenttia saattaa vääristää myös vasta tehdyt isot investoinnit, jotka eivät vielä ole ruvenneet tuottamaan, palvelu yritykset, joissa tarvitaan vähän pääomaa, mutta tuloa tulee tai suuret rahoituskulut ja verot. (Erkkilä 2012.) Sijoitetun pääoman tuotto-% lasketaan seuraavasti:

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto \%} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot}}{\text{Sijoitettu pääoma}} * 100$$

(mukaillen Alma Talent Tietopalvelu 2020d)

Sijoitettu pääoma muodostuu yrityksen omasta pääomasta ja yritykseen sijoitetuista korollisista veloista. Korottomia velkoja ovat esimerkiksi ennakot, ostovelat ja siirtovelat, kun taas korollisia velkoja ovat esimerkiksi rahoituslainat. Jos oma pääoma on negatiivinen, sijoitettu pääoma on vähintään korollisten lainojen verran (Leppiniemi 2019, luku 8.2)

3.5 Rahoitustulos

Rahoitustulos on myös yksi kannattavuuden mittareista. Siinä tuodaan esille, paljonko varsinainen liiketoiminta tuottaa tulo-rahoitusta eli kertoo yrityksen kyvyn lyhentää lainoja sekä maksaa investointien omarahoitusosuuden pelkällä yritystoiminnan tuloksella. (Mediatili 2020) Tämä tunnusluku on tärkeä pankeille, jotka rahoittavat liiketoimintaa. Ongelmana tunnusluvussa on se, että se saattaa sisältää esimerkiksi varaston muutokset, joten se saattaa vääristää hieman lopputulosta. Tunnusluvun tulisi olla vähintään positiivinen, jotta se on selviytynyt kaikista juoksevista kuluista sekä rahoituskuluista ilman lisälainaa. Luku on kumminkin toimialakohtainen (Alma Talent Oy 2020e). Rahoitustulos lasketaan seuraavasti:

Rahoitustulos = nettotulos + poistot + tasausvaraukset

Rahoitustulos % = $100 * \text{rahoitustulos} / \text{liikevaihdolla}$

3.6 Nettotulos

Nettotuloksessa on jo laskettu korot ja verot (Meri Aktiva 2019). Nettotulos on käytännössä se luku, mikä yrittäjiltä jää itselleen käteen toiminnan tuloksesta. Jos luku on positiivinen, yritys on maksanut lainojen koron, käyttöpääoman ja investointien omarahoitusosuuden. (Alma Talent Oy 2020f.) Ohjearvoja nettotulokselle ei ole, mutta samalla toimialalla olevien yritysten nettotulosta ja nettotulosprosenttia voi vertailla keskenään (Meri Aktiva 2019). Nettotulos ja nettotulosprosentti saadaan seuraavalla kaavalla:

Nettotulos = liikevaihto - muuttuvat kustannukset - kiinteät kustannukset - poistot - arvonalennukset - korot - verot

Nettotulos% = $\text{Nettotulos} / \text{liikevaihto} \times 100 \%$

4 VAKAVARAISUUS

Yksistään kannattava yritys ei pysty toimimaan kovin pitkään, mikäli yrityksen rahoituspuoli ei toimi (Alma Talent Tietopalvelu 2020a). Vakavaraisuus kertoo pääomarakenteesta, eli mistä yrityksen omaisuus koostuu, paljonko yrityksellä on omaa pääomaa ja paljonko velkaa. Mitä enemmän yrityksellä on omaa pääomaa suhteessa vieraaseen pääomaan, sitä parempi on yrityksen vakavaraisuus. (Pellinen & Enroth 2008; Leppiniemi 2019, luku 8.2.) Vakavaraisuutta voidaan mitata rahoitusrakenteen tai rahoituksen riittävyyden näkökulmasta (Alma Talent Tietopalvelu 2020a). Mikäli yrityksellä on heikko vakavaraisuus, yritys ei välttämättä pysty toimimaan kovin pitkään, koska sillä voi olla paljon maksuongelmia ja näin on riski vakavaraisuudelle ja yrityksen toiminnan jatkumiselle. (Niemi 2016.)

4.1 Omavaraisuusaste

Käytännössä omavaraisuusaste kertoo, paljonko on omaa pääomaa suhteessa koko omaisuuteen, eli mikä osuus yrityksen kaikesta omaisuudesta on omaa omaisuutta. Mikäli yritys on omavarainen, rahoituslaitosten on helppo lähteä rahoittamaan investointeja, koska ne pystyvät luottamaan siihen, että velat saadaan maksettua. Maatilan sukupolvenvaihdoskauppoja tehdään yleensä melko alhaisella hinnalla verrattuna omaisuuden käypään arvoon, joten sen takia omavaraisuusaste on yleensä melko korkea. Lisäksi maatalous vie aika paljon omaa pääomaa suhteessa tuottoon. (Pellinen & Enroth 2008.) Mitä suurempi on yrityksen omavaraisuusaste, sitä turvallisemmalla pohjalla on yrityksen toiminta. Jos yritys tuottaa tappiota, se otetaan omasta pääomasta pois, ja tappio saattaa kaataa yrityksen, jos omaa pääomaa ei ole. (Alma Talent Tietopalvelu 2020g.) Omavaraisuusaste saadaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{omat varat}}{\text{taseen loppusumma} - \text{suoritettuun työhön perustuvat ennakkomaksut}}$$

omat varat: taseen oma pääoma + vapaaehtoiset varaukset + poistoero
- verovelka

(mukaillen Tilitoimisto Eliko 2018a)

Huomioitavaa on omavaraisuutta laskettaessa, että taseen arvot käyttöomaisuudesta ei välttämättä pidä paikkaansa. Lisäksi tase kertoo yhden päivän tilanteen, eli jos siihen aikaan vuodesta on isommat varastot tai enemmän velkaa, omavaraisuusaste ei välttämättä pidä paikkaansa. (Alma Talent Tietopalvelu 2020g.)

TAULUKKO 3. Ohjeelliset arvot omavaraisuusasteelle (mukaihen Alma Talent Tietopalvelu 2020g)

Erinomainen	yli 50 %
Hyvä	35-50 %
Tyydyttävä	25-35 %
Välttävä	15-25 %
Heikko	alle 15 %

Suuntaa antavia ohjeellisia arvoja on taulukossa 3, mutta paljon myös riippuu toimialasta, ja minkälaisia riskejä yritykseen sisältyy. Jos yritys tuottaa tasaista tulovirtaa joka vuosi, silloin voi yritys olla hieman vähemmän omavarainen. Tappiollinen vuosi voi kaataa yrityksen, jonka omavaraisuus on heikko, koska tappio otetaan pois omasta pääomasta ja näin omaa pääomaa on vähemmän. (Leppiniemi 2019, luku 8.2.)

4.2 Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus vertaa velkoja yrityksen kokoon, eli sen liikevaihtoon. Jos velkaantuneisuus on pieni, niin silloin ei tarvitse olla isoa käyttökatetta. (Taloustutka 2020). Tunnusluvussa mitataan siis, kuinka paljon on maatalouden velkaa suhteessa liikevaihtoon. (Jalli 2020). Mitä enemmän on velkaa, sitä suurempi osuus liikevaihdosta joudutaan käyttämään velkojen maksuun. Tuotantosuunta vaikuttaa velkaantuneisuuteen, kotieläintiloilla voi olla enemmän velkaa kuin kasvinviljelytiloilla, sillä niillä on säännöllisemmät tulot. Maatilat vaativat paljon pääomaa suhteessa liikevaihtoon, näin velkaantuneisuuskin saattaa olla aika kova. Karkeana perussääntönä maataloilla voidaan pitää yli 100 % hälytysrajaa ja yli 200 % vaatii erityis-seurantaa. Investoinneillakin on vaikutusta. Jos on juuri investoitu, kotieläintiloilla voi olla velkaa yli 2 kertaa liikevaihdon verran. Mikäli yrityksellä on poistopohjaa, niin se kestää myös hieman enemmän velkaa. (Pellinen & Enroth 2008; Jalli 2020.) Suhteellinen velkaantuneisuus saadaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus-\%} = \frac{100 \times \text{oikaistun taseen velat}}{\text{liikevaihto}}$$

(mukaillen Taloustutka 2020)

4.3 Velkojen suhde poistopohjaan ja verotettavalla tulolla maksettava velka

Velkojen suhde poistopohjaan on yksi vakavaraisuuden tunnuslukuja (Rantalainen 2020). Tunnusluku kertoo, paljonko poistopohjaa on suhteessa velkoihin. Poistoilla voidaan hallita verotusta sekä lainan maksua myös sellaisilla tapauksissa, missä on tehty iso investointi ja lainaa on yli liikevaihdon verran. (Jalli 2020.) Poistoja olisi hyvä tehdä vain sen verran, kuin on lyhennetty velkoja, koska poistopohjaa ei kannata syödä liian aikaisin (Rantalainen 2020). Isoista poistoista saattaa olla hyötyä kyseiselle verovuodelle, mutta myöhemmin tilanne kostautuu, koska verotus on progressiivista henkilöverotuksen kautta toimiessa (Savolainen 2015). Mikäli poistoja tehdään enemmän kuin lyhennetään velkoja, poistoja ei ole enää myöhemmin ja näin tulos on korkeampi ja veroja joudutaan maksamaan enemmän kuin jos olisi säästetty poistoja aikaisemmin (Rantalainen 2020). Poistopohjalla pitäisi pyrkiä siihen, että poistopohjaa olisi saman verran kuin velkaa eli tunnusluvun lukuna olisi luku 1 (Jalli 2020). Mikäli poistopohja on käytetty, mutta velkaa on, kannattaisi harkita tilan muuttamista osakeyhtiöksi, koska osakeyhtiö maksaa kiinteän 20 % veroa tuloksesta, kun taas yksityisellä elinkeinoharjoittajalla verotus on progressiivinen ja saattaa kivuta korkeallekin (Savolainen 2015). Velkojen suhde poistopohjaan ja verotettavalla tulolla maksettava velka saadaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Velkojen suhde poistopohjaan} = \frac{\text{Poistamattomat menojäännökset}}{\text{oikaistun taseen velat}}$$

$$\text{Verotettavalla tulolla maksettava velka} = \text{velka} - \text{poistopohja}$$

(mukaillen Räisänen 2013, 22)

Mikäli velkojen suhde poistopohjaan on vähemmän kuin 1, verotettavalla tulolla maksettava velka saadaan, kun vähennetään veloista poistopohja. Tästä summasta pitää maksaa ensin verot, ja vasta loppusumma jää lainanlyhennyksiin. Mikäli poistopohjaa olisi tarpeeksi, veroja

ei tarvitsisi maksaa ensin, koska voidaan tehdä poistoja ja näin saada verotettavaa tulosta alemmas. (Räisänen 2013, 21–22.) Kun ostetaan peltoa lainarahalla, silloin velkamäärä kasvaa, mutta poistopohjaa ei tule lisää. Tämä on yksi tyypillisimmistä syistä poistopohjan pienuuteen. (Savolainen 2014.)

5 MAKSUVALMIUS

Maksuvalmius kertoo yrityksen kyvystä maksaa juoksevat menot, esimerkiksi ostolaskut (Niemi 2016). Mikäli menoja ei pystytä maksamaan, yrityksellä on heikko maksuvalmius. Maksuvalmiutta voidaan mitata taseesta laskemalla tai rahavirtoihin perustuvalla tunnusluvulla (Alma Talent Tietopalvelu 2020a). Helpoin tapa saada maksuvalmiutta lisää on yrittää saada ostoveloiille mahdollisimman pitkä maksuaika, kun taas myyntisaamisille mahdollisimman lyhyt maksuaika. Toinen vaihtoehto olisi myydä myyntisaamiset rahoitusyhtiölle, jolloin ne tuloutuvat saman tien yrityksen kassaan. (Tilitoimisto Eliko 2018b.)

5.1 Quick ratio

Quick ratio ja current ratio kertovat maksuvalmiudesta, eli selviääkö yritys lyhytaikaisista veloistaan pelkällä rahoitusomaisuudella. Quick ratioissa lasketaan, miten nopeasti selviydytään lyhytaikaisista veloista nopeasti rahaksi muutettavalla omaisuudella. Tunnusluvun tavoitteena olisi luku 1, silloin pystytään kuittaamaan lyhytaikaiset velat kokonaan pelkällä rahoitusomaisuudella. (Ville maksuvalmiuden tarkistaminen 2019.) Current ratio ottaa huomioon maksukykyyn hieman pidemmältä ajalta kuin quick ratio, koska mukaan lasketaan myös vaihto-omaisuus (Vihainen talouspäällikkö 2018). Lyhytaikaisia velkoja voidaan pitää velkoja, jotka erääntyvät alle vuodessa (Taloustieto Oy 2020). Quick Ratio saadaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Quick Ratio} = \frac{\text{lyhytaikaiset saamiset} + \text{rahat \& pankkisaatavat} + \text{rahoitusarvopaperit}}{\text{lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{lyhytaikaiset saadut maksut}}$$

TAULUKKO 4. Ohjeelliset arvot Quick ratio (mukaillen Meri Aktiva 2019).

Hyvä	yli 1
Tyydyttävä	0,5 - 1
Välttävä	alle 0,5

5.2 Current ratio

Current ratiossa otetaan lisäksi huomioon vaihto-omaisuus lyhytaikaisten saatavien ja rahat ja pankkisaatavien sekä rahoitusarvopapereiden lisäksi (Vihainen talouspäällikkö 2018). Vaihto-omaisuutta laskettaessa maataloudessa tulisi ottaa huomioon mahdollisten tuotantoeläinten kirjaus. Periaatteessa siis kotieläimistä tuotantoeläimet eli esimerkiksi maidontuotannossa olevat lehmät ovat pysyviä vastaavia, kun taas myyntiä varten kasvatettavat eläimet ovat vaihto-omaisuutta. Monesti on kumminkin yksinkertaistettu ja kirjattu kaikki vaihto-omaisuuteen ja näin current ratio saattaa antaa paremman tuloksen kuin todellisuudessa on. (Pellinen & Enroth 2008, 57, 83.) Current ration hyvää tunnuslukua voidaan pitää lukua 2 (Vihainen talouspäällikkö 2018). Current ratio saadaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Current Ratio} = \frac{\text{vaihto-omaisuus} + \text{lyhytaikaiset saamiset} + \text{rahat \& pankkisaatavat} + \text{rahoitusarvopaperit}}{\text{lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

TAULUKKO 5. Ohjeelliset arvot Current ratio (mukaillen Meri Aktiva 2019)

Hyvä	yli 2
Tyydyttävä	1 - 2:
Heikko	alle 1

6 TUTKIMUS

Tutkimuksessa vertaillaan erilaisia maatilayrityksiä ja heidän talouslukujaan. Tavoitteena on löytää syitä, mitkä asiat vaikuttavat maatalousyrityksen kannattavuuteen vertailemalla yrityksiä keskenään. Kannattavuuteen vaikuttaa moni muukin asia kuin talousluvut, mutta tutkimus on rajattu koskemaan pelkkiä lukuja.

6.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Tutkimus on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, jossa tilastojen valossa sekä tulo- ja menorakennetta sekä yrittäjiltä saatuja tietoja vertailemalla vertaillaan maatalous- ja maidontuotantoyrityksiä ja heidän kannattavuuttaan. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin, mikä, missä, paljonko ja yleensä tutkimusjoukko on suurempi kuin kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa. Lisäksi ominaista kvantitatiiviselle tutkimukselle on, että se on numeroita ja lukuja, joista kootaan tilastoja. Tutkimuksessa pyritään selvittämään maatalouden kannattavuutta lukumäärien ja prosenttien perusteella ja niitä vertailemalla. (Heikkilä 2014.) Lisäksi tutkimuksessa pyritään kuvaamaan ja tulkitsemaan ilmiöitä erilaisilla tilastoilla, joka on tyypillistä kvantitatiiviselle tutkimukselle (Vilpas 2020). Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen eroja on se, että kvantitatiivisessa tutkimuksessa mitataan ja vertaillaan lukuja ja kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään kuvailemaan ja ymmärtämään tutkimuksen kohdetta (Jyväskylän yliopisto 2015). Tutkimuksen kohteilta kerättiin tietoa puhelinhaastattelun perusteella, jossa kaikilta kysyttiin samat, suljetut kysymykset. Tämä on tyypillistä kvantitatiiviselle tutkimukselle. (Heikkilä 2014.) Haastattelussa kysyttiin lehmämäärää, keskituotosta ja tukikelpoisia omia peltohehtaareja ja vuokralla olevia peltohehtaareja.

Tutkimus on validi sekä reliaabeli tutkimus. Validi tutkimus antaa luotettavaa ja oikeaa tietoa eikä sisällä virheitä. Ominaista reliaabelille tutkimukselle on, että otos on tarpeeksi suuri, jotta se antaa luotettavia vastauksia. Lisäksi otoksen tulee olla edustava, eli tutkimuksen kohteita on erilaisia, jotta tutkimus olisi luotettava. Lisäksi tiedonkeruu tehdään niin, että materiaali ei sisällä virheitä. Mikäli tutkimus toistetaan, reliaabeli tutkimus antaa samanlaisia vastauksia kuin edellisessä tutkimuksessakin. (Heikkilä 2014.)

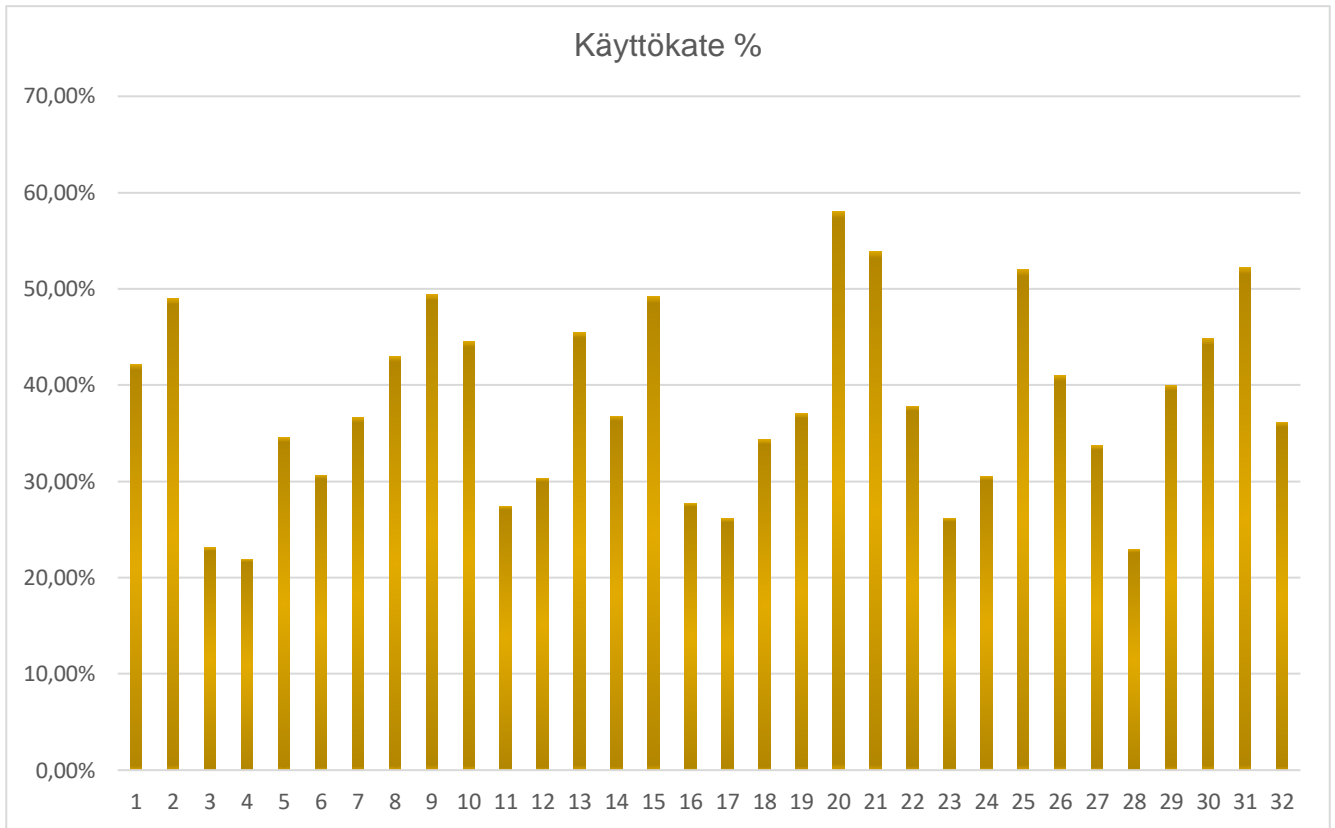
6.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen kohteina on 32 maidontuottajaa erikokoisilta tiloilta ja eri yritysmuodoista. Mukana on sekä osakeyhtiöitä, maatalousyhtymiä että yksityisiä maatalouden harjoittajia. Materiaalina yrityksiltä on tuloslaskelmat ja osalta yrityksiltä myös taseet, joista saatiin poimittua tärkeitä tunnuslukuja ja lukuja tutkimukseen, esimerkiksi kalustonkorjauskulut, rehumenot, maitotulot ja liikevaihto. Näiden perusteella tehtiin erilaisia tilastoja, joita on esitelty opinnäytetyössä ja joiden pohjalta pyritään etsimään syitä kannattavuuden vaihtelemiselle. Kannattavuuden mittarina pidetään monessa kohdassa käyttökateprosenttia, eli käyttökateprosenttiin verrattuna mitataan eri tunnuslukuja.

Tutkimuksessa ei ole huomioitu perheenjäsenten palkkaa eikä myöskään osakeyhtiöillä osakkaiden nostamaa palkkaa, koska näin tutkimuksen kohteita voidaan vertailla keskenään luotettavasti. Myös metsätalouden osuus on laskettu pois jokaiselta yritykseltä, eli tunnusluvut on laskettu ilman metsätalouden osuutta. Kaikilla ei metsätaloutta ole, eli riippuen tuloista tai menoista, metsätalouden osuus voi joko parantaa tai huonontaa tunnuslukuja. Myös muutamassa tunnusluvussa on laskettu kolmen vuoden keskimääräinen meno, jotta saadaan tunnuslukuja oikaistua, koska kyseessä on maksuperusteinen kirjanpito eikä varaston muutosta ole huomioitu.

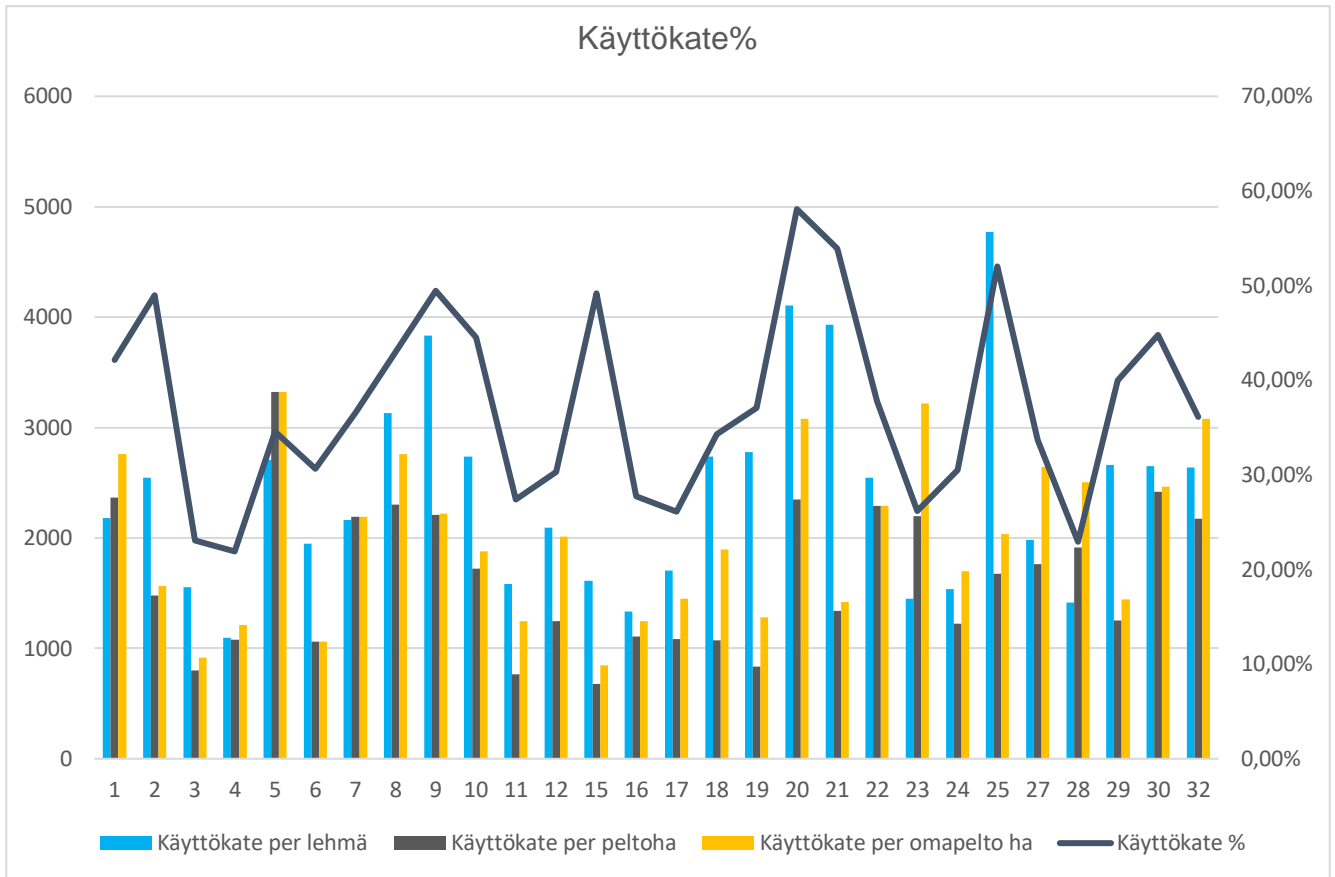
6.3 Käyttökate

Käyttökate kertoo, paljonko yritykseltä jää tulokseksi vuosimenojen vähentämisen jälkeen, eli minkä verran jää liikevaihdosta esimerkiksi lainojen lyhentämiseen. Käyttökate kertoo kannattavuudesta, eli minkä verran jää kulujen jälkeen rahaa korkoihin, lainojen lyhennyksiin, tilan kehittämiseen tai muilla kuin osakeyhtiöillä yksityistalouteen liikevaihdosta. Mikäli on paljon velkaa, silloin tarvitaan enemmän käyttökateprosenttia, jotta pystytään selviytymään isommista lainanlyhennyksistä. Todennäköisesti velkaisella tilalla on kumminkin isompi liikevaihto, jolloin käyttökateprosentin ollessa sama, jää liikevaihdosta enemmän käteen. Isommalla tilalla on kumminkin suhteessa enemmän kuluja.

KUVIO 4. Käyttökateprosentit

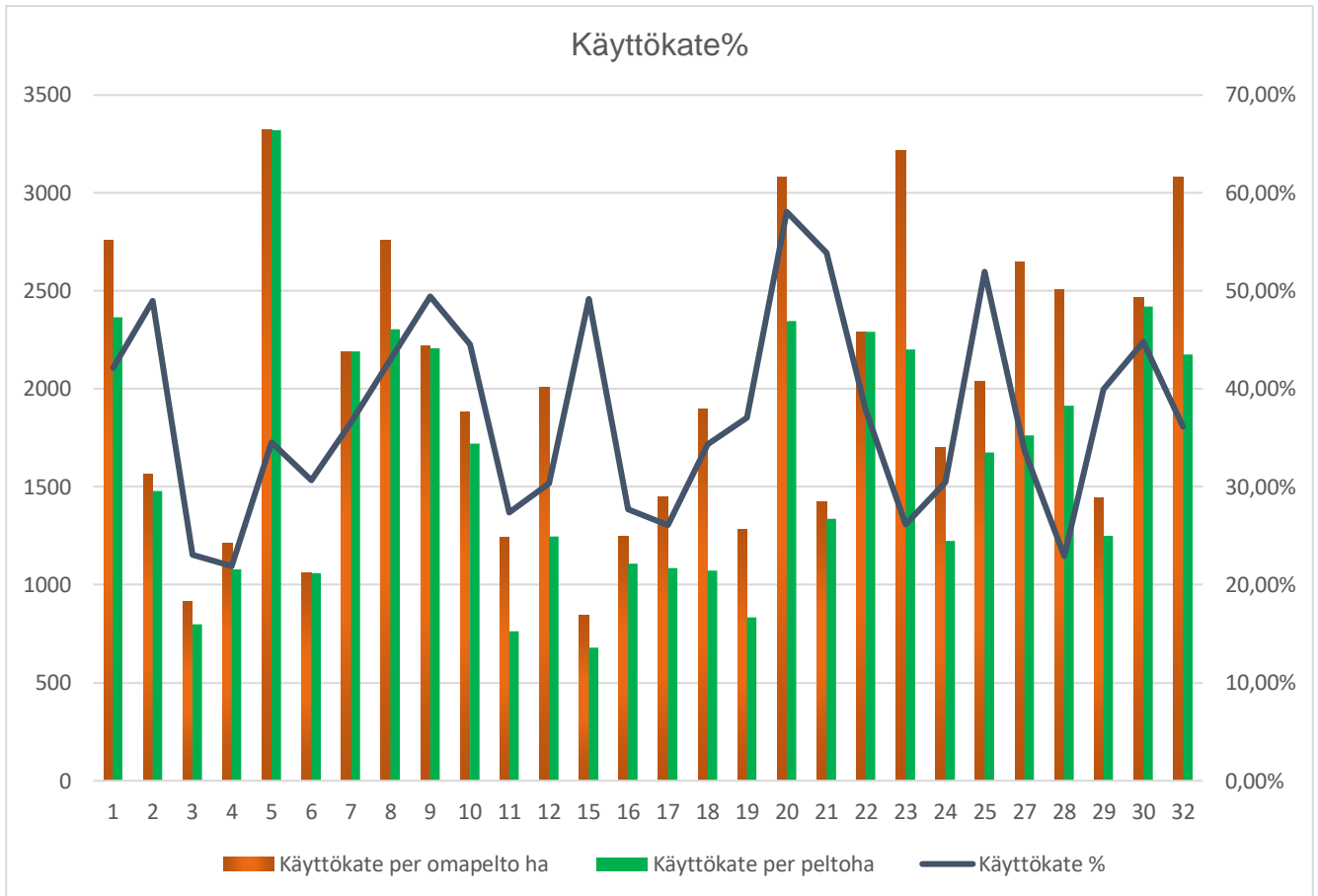
Käyttökate on erinomainen apuväline saman toimialan yritysten vertailemiseen keskenään. Eri toimialojen kesken vertailemiseen käyttökateprosentti ei sovellu. Tunnusluvussa esiintyi paljon vaihtelua 22 % - 58 % asti, keskimääräinen käyttökate prosentti yritysten kesken oli 40 % (KUVIO 4), joka on hyvä tulos maidontuottajalle. Käyttökateen laskennassa ei ole huomioitu osakkeille eikä perheenjäsenille maksettuja palkkoja. Jos on iso liikevaihto, saman summan käteen jäämiseen riittää pienempikin käyttökateprosentti, mutta yleensä tilalla, jossa on isompi liikevaihto, on myös enemmän velkaa, eli enemmän pitäisi jäädä rahaa käteen esimerkiksi lainanlyhennyksiin.

KUVIO 5. Käyttökate per lehmä ja käyttökate per peltotehtaari

Yläpuolella olevassa kuviossa (KUVIO 5) on vertailtu paljonko jää käyttökattetta yhtä lehmää kohden, omia ja vuokrattuja peltotehtaareita kohden ja omia peltotehtaareita kohden. Pääasiassa tilat, joilla on korkea käyttökate, niin erottuvat myös korkealla käyttökatteella lehmää kohden, eli tilalla tehdään lehmämäärään suhteutettuna hyvää tulosta. Tilat, joissa on paljon lemmiä, eivät saavuttaneet yhtä korkeaa käyttökattetta lehmää kohden, kuin pienet ja keskikokoiset tilat.

Kuviossa 6 on vielä eritelty kaikki viljelyksessä olevat tukikelpoiset peltotehtaarit sekä tukikelpoiset omistuksessa olevat peltotehtaarit. Peltotehtaareista ei löydy yhtä selkeää syytä käyttökatteeseen kuin lehmämäärästä, mutta sieltäkin erottuu tilat, joissa on hyvä käyttökate, niin on myös hyvä käyttökate peltotehtaareitakin kohti. Erot ovat kumminkin pieniä.

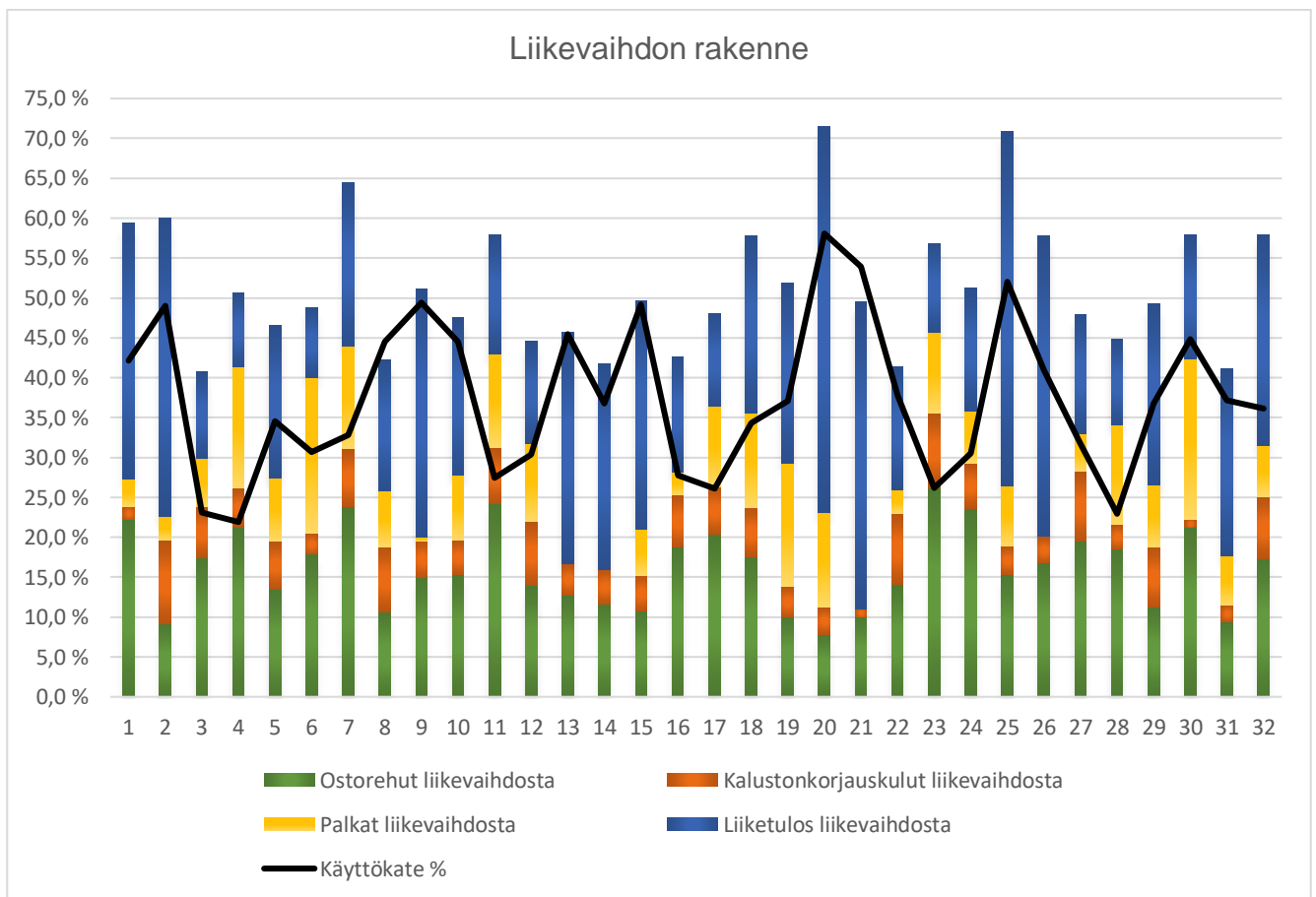
KUVIO 6. Käyttökate per oma pelto hehtaari ja käyttökate per peltotehtaarit

Yleensä ottaen keskikokoilla tiloilla käyttökateprosentti on hieman parempi kuin pienillä tiloilla. Isoilla tiloilla käyttökate taas laskee hieman, mutta se voi johtua osittain vielä siitä, että tuotantoa ei välttämättä ole saatu vielä toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla. Keskimäärin käyttökateeksi lehmää kohden jäi 2408 ja käyttökate vuokralla ja omia peltotehtaareja kohden 1639 ja käyttökate omia peltotehtaareita kohden 1990. Parhaiten pärjäsivät siis tilat, jotka pystyvät tuottamaan omassa luokassaan hyvän tuloksen pienillä menoilla. Tähän on yrittäjillä keskeinen vaikutus.

6.4 Liikevaihdon rakenne

Parasta olisi saada tuotettua mahdollisimman iso liikevaihto ja mahdollisimman paljon maitolitraja mahdollisimman pienillä menoilla. Vaikka maataloilla on monesti isot tulot, pakollisia kuluja on paljon, esimerkiksi rehumenot ja kalustonkorjauskulut. Rehumenot voidaan karsia laadukkaalla itse tuotetulla säilörehulla, mutta myös ostorehut ovat monesti tarpeen. Ostorehulla

ei saada kumminkaan monestikaan kannattavuutta nostettua. Kalustokkaan ei kestä ikuisesti, sitä pitää uusida ja korvausinvestointeja pitää tehdä säännöllisesti sekä vanhaa kalustoa korjata. Vaihtoehtona ei ole siis aina tinkiä kuluista, koska silloin ei saavuteta huippua tulosta, mutta joskus se voi olla paikallaan, mikäli esimerkiksi rehumenot ovat suhteessa isot. Kalustonkorjauskuluihinkin vaikuttaa hieman se, miten uutta kalustoa on investoitu. Uudet koneet ovat harvemmin rikki, mutta ne sitovat pääomaa, ja vaikuttavat maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen, koska ovat todennäköisesti ostettu velkarahalla, eli lainaa ja lainanlyhennyksiä tulee lisää.

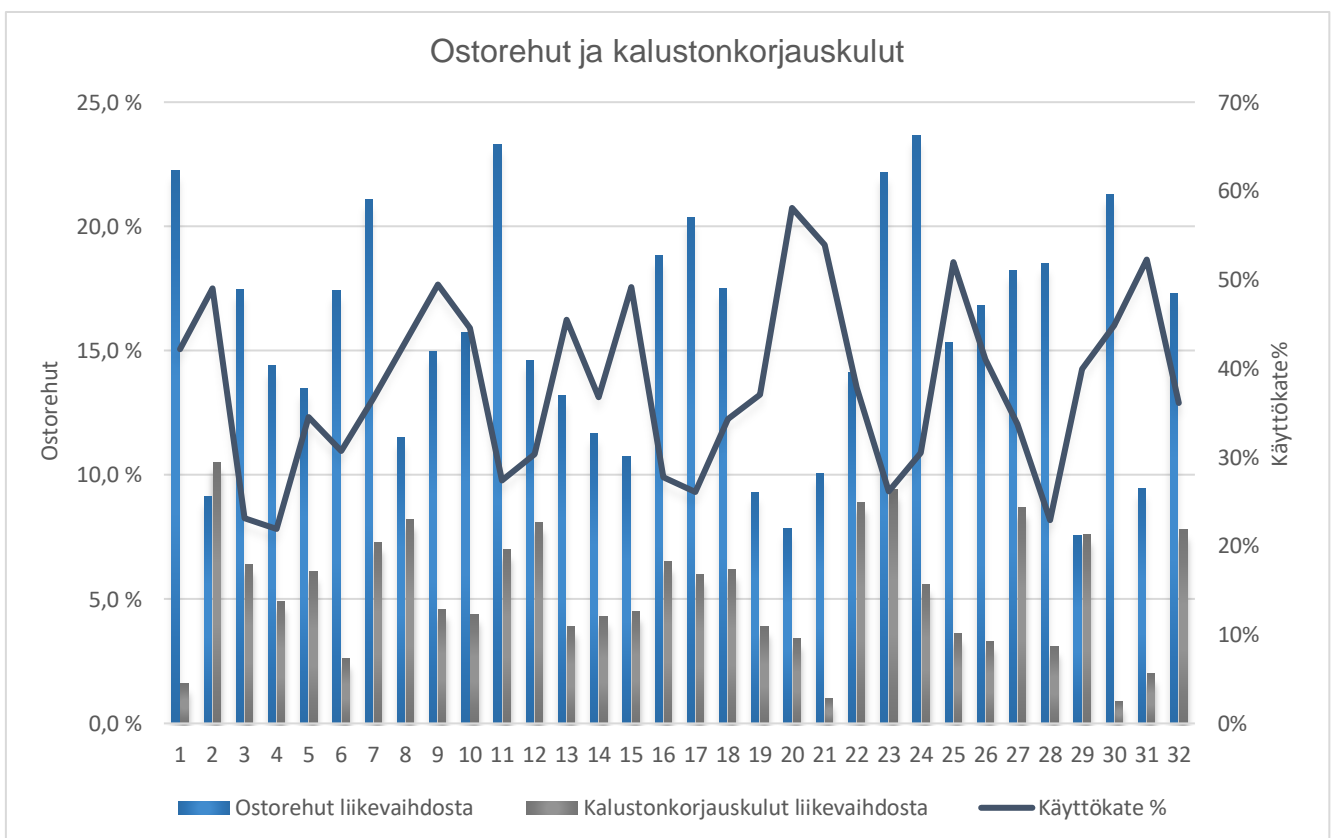

KUVIO 7. Liikevaihdon rakenne

Yläpuolella olevassa kuviossa (KUVIO 7) on esitelty yritysten liikevaihdon rakennetta suhteessa liikevaihtoon, eli mihin yrityksen liikevaihto menee ja minkä verran siitä jää jäljelle. Lopulliseksi liikevaihto menee muihin kuluihin ja poistoihin. Vertailukohteina näille on käyttökateprosentti. Yritykset ovat kumminkin hyvin erin kokoisia, joten jokaisella on esimerkiksi oma työvoiman tarve. Yrityksen yksi liikevaihdosta menee kalustonkorjauskuluihin, ostorehuihin ja palkkoihin hieman yli 25 % ja liiketulokseksi jää noin 30 %. Liiketulos on tulos ennen korkokuluja

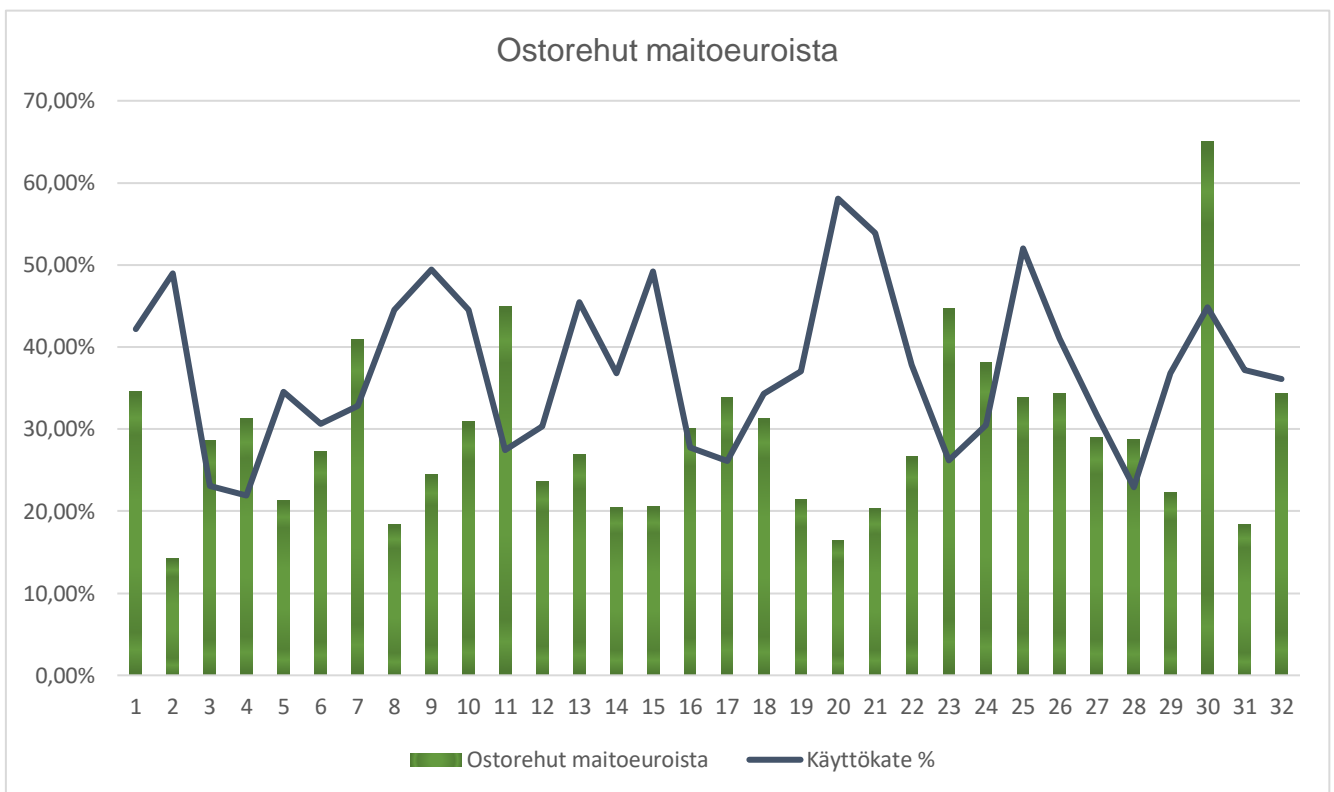
sekä veroja. Kuviossa ei ole huomioitu perheenjäsenen palkkaa eikä osakkaiden palkkoja. Yritykseltä menee taas 60 % liikevaihdosta vastaaviin kuluihin ja n. 10 % jää liiketulokseksi. Jos kulut ovat isot, silloin ei voi myöskään tulosta jäädä paljon. Käyttökateprosenttiin verrattaessa voidaan päätellä, kun menoja on vähän, niin käyttökateprosentti on isompi, kun taas menojen ollessa enemmän, käyttökateprosentti on pienempi. Myös liiketulosta (tulos ennen rahoituskuluja ja veroja) jää enemmän, kun kulut ovat pienemmät. Menoilla on siis vaikutusta siihen, mitä jää viivan alle, ihanteellista olisi, kun kulut olisivat niin pienet kuin mahdollista ilman että sillä vaikutetaan liikevaihtoon ja maitotuloihin. Keskimäärin liikevaihdosta meni kalustonkorjauskuluihin 5 %, ostorehuihin 28 % ja palkkoihin 3 %. Liiketulokseksi jäi keskimäärin 22 % liikevaihdosta.

Kuviossa 8 on vielä tarkemmin eritelty ostorehujen ja kalustonkorjauskulujen osuuksia liikevaihdosta. Esimerkiksi tila 20 ja 11 ovat samankokoisia tiloja, mutta tilalla 20 menee vähemmän sekä ostorehuihin ja kalustonkorjaukseen. Käyttökate on myös parempi. Tila 20 pystyy tuottamaan pienemmillä tuotantokustannuksilla tuloksen, ja näin hänelle jää enemmän tulosta tilan kehittämiseen.

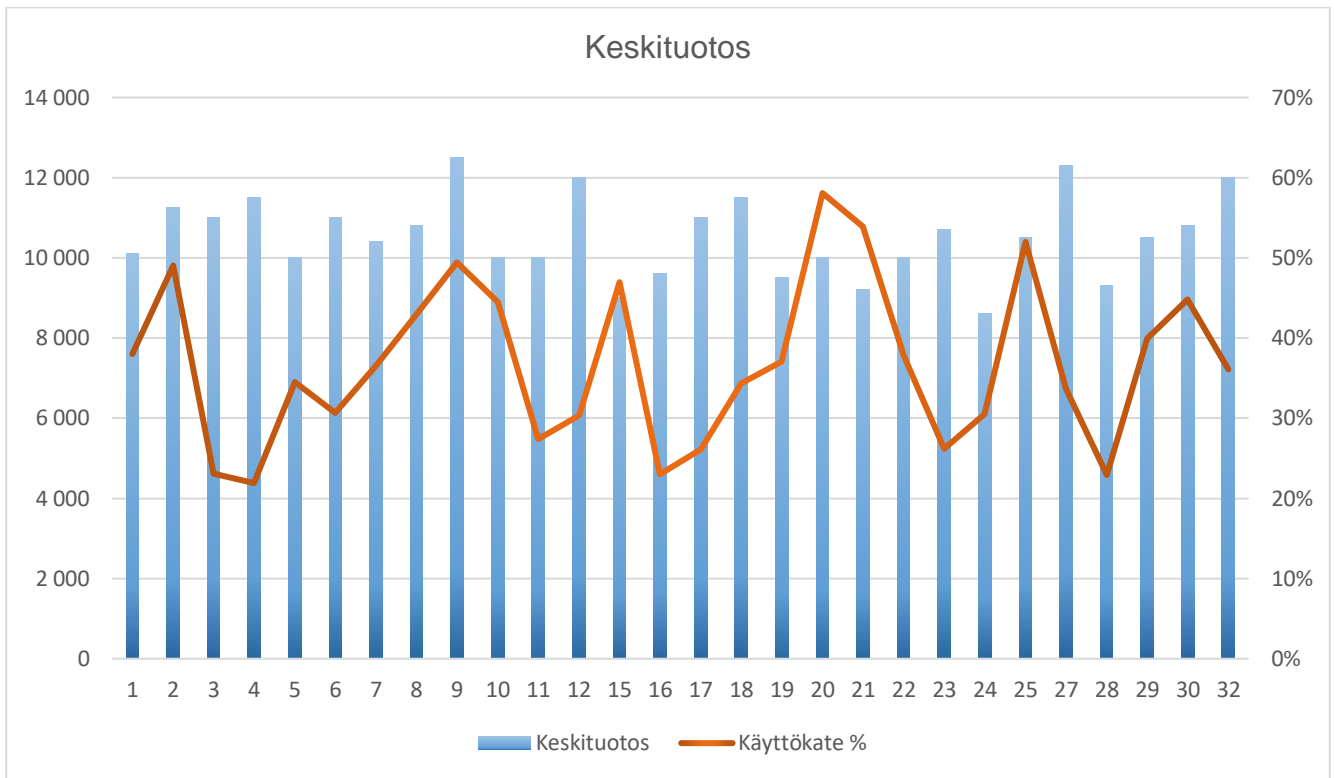

KUVIO 8. Ostorehut ja kalustonkorjauskulut verrattuna liikevaihtoon

Alapuolella on kuvio (KUVIO 9) ostorehut verrattuna maitotuloista, eli mikä osuus menee rehuihin suhteessa maitoeuroista. Keskimääräinen tulos yritysten kesken on 28,62 %. Pääosin rehumenot noudattavat samaa linjaa suhteessa maitoeuroihin kuin suhteessa liikevaihtoon (KUVIO 7 ja 8), mutta tässä rehumenot kohdistuvat siihen tuloon, mistä niiden tuotto pääasiassa tulee. Liikevaihtoon saattaa sisältyä jonkin verran muuta tuloa, esimerkiksi tukitulot ja koneurakointitulot.

KUVIO 9. Ostorehut maitoeuroista

KUVIO 10 Keskituotos

Kuviossa 10 on vertailtu keskituotoksen vaikutusta käyttökatteeseen. Keskituotosta kysyttiin yrittäjiltä heille osoitetuissa kysymyksissä. Tilat, jotka ovat pärjänneet muutenkin hyvin vertailussa, erottuvat myös korkealla keskituotoksella. Tästäkin löytyi muutama poikkeus, vaikka käyttökatte on matalampi, keskituotos oli yhtä korkea. Tässä tapauksessa käyttökatteen alhaisuuteen vaikuttavat muut tekijät, esimerkiksi työntekijöiden määrä tai isommat rehukustannukset.

Kuvioiden perusteella voidaan päätellä, että kulurakenne on hyvin keskeinen asia, mikä vaikuttaa siihen, paljonko jää tulokseksi. Liikevaihdon rakennetta tutkiessa, mitä vähemmän meni rahaa menoihin, sitä enemmän jäi tulokseksi ja tätä kautta, ne yritykset, joilla jäi tulokseksi enemmän, olivat kannattavampia. Varsinkin palkkakustannukset olivat keskeisessä asemassa siihen, paljonko jäi tulokseksi. Tilakoolla ei ollut paljon merkitystä siihen, miten pienillä kustannuksilla yritys saavuttaa tuloksen. Suhteessa isolla tilalla meni saman verran tuotantokustannuksiin kuin pienilläkin tiloilla. Parhaiten menestyivät keskikokoiset tilat, jotka pystyvät tuottamaan tuloksen pienillä kustannuksilla.

6.5 Osakkaiden ja työntekijöiden vaikutus käyttökatteeseen

Isommilla tiloilla monesti on myös vierasta työvoimaa tai useampia yrittäjiä, koska työtä on sen verran paljon, että kaikkea ei voi tehdä yksin tai kahdestaan. Pienemmällä tilalla saattaa auttaa satunnainen ulkopuolinenkin apu, joka voi olla satunnainen työntekijä tai vaikka lomitusoikeus. Maanviljelijät saavat pitää vuosilomaa 26 kalenteripäivää vuodessa tilaa kohden, mikä on maksutonta lomaa (Mela 2019). Alla olevassa kuviossa nähdään selkeästi, että kun työntekijöitä on palkattu, käyttökate on tällöin alhainen. Mikäli työntekijöitä ei ole, silloin käyttökate on korkeampi. Osakkaiden lukumäärässä myös käyttökate tekee pienen piikin, eli jos on kolme tai enemmän osakasta, silloin käyttökate ei ole aivan yhtä korkea kuin kahdella osakkaalla. Tämä kyllä voi johtua myös siitä, että tiloilla on myös vierasta työvoimaa, joka selkeästi laskee käyttökateä. Tilat ovat sen verran isoja, että tarvitsee sekä yrittäjän työpanoksen, että työntekijöiden työpanoksen. Otos pitäisi olla vielä suurempi, että voitaisiin arvioida luotettavasti. Paras käyttökate saavutetaan yleensä kahden henkilön keskikokoisella tilalla, jota he pystyvät hoitamaan kahdestaan tai pienellä vieraan työvoiman tarpeella.

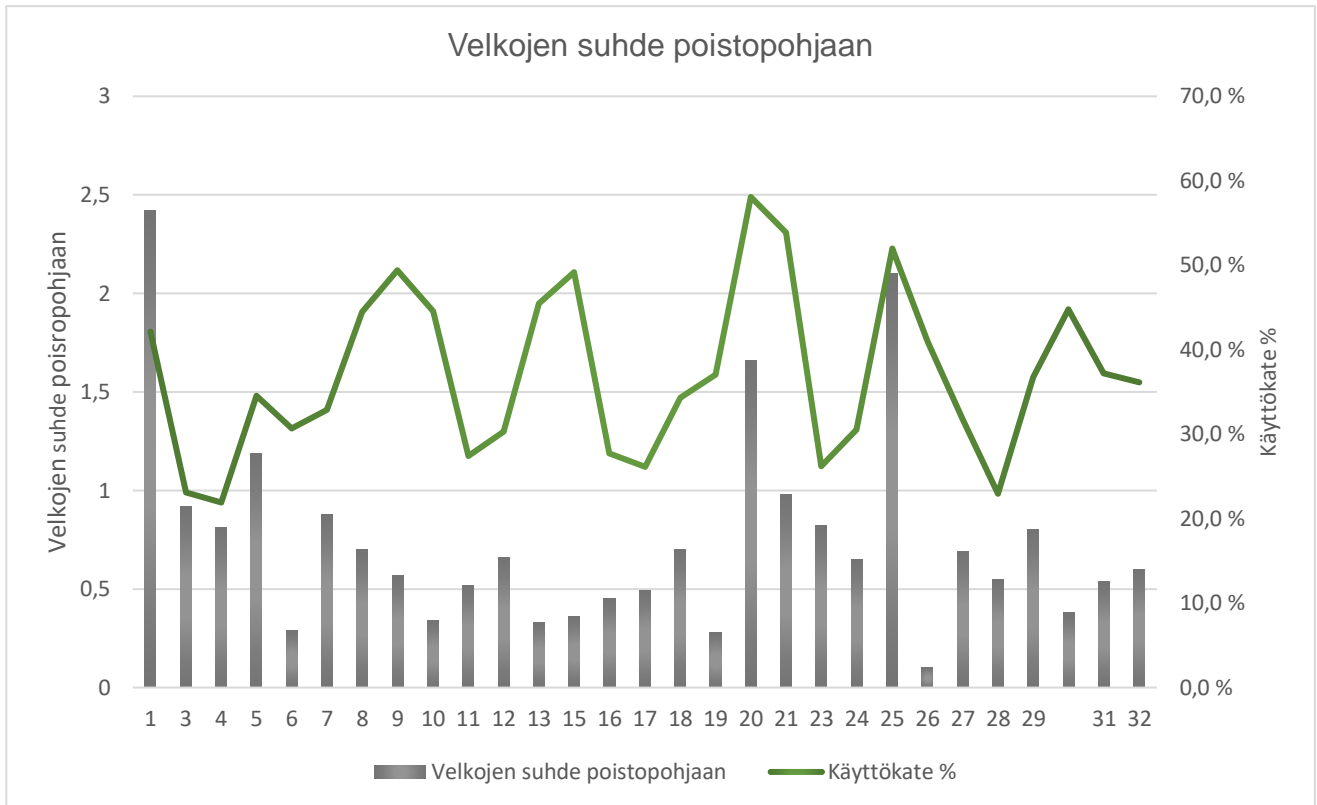
KUVIO 11. Osakkaiden ja työntekijöiden vaikutus käyttökatteeseen

6.6 Velkojen suhde poistopohjaan ja suhteellinen velkaantuneisuus

Maatilat vaativat isoja investointeja ja siten myös paljon pääomaa. Siksi maatilat ovat monesti enemmän velkaantuneempia mitä muut yritykset. Maidontuottajalla on säännölliset tulot, esimerkiksi maidon myynnistä maksetaan maitotili joka kuukausi, joten ne kestävät hieman enemmän velkaa kuin esimerkiksi kasvinviljelijä, jolla tulot painottuvat pääosin syksyyn. Hyvä velkamäärä maidontuottajilla olisi saman verran kuin liikevaihto, eli suhteellinen velkaantuneisuus olisi 100 %. Erityisseurantaa vaatii, jos velkaa on yli 2 kertaa enemmän kuin liikevaihtoa, silloin kun suhteellinen velkaantuneisuus olisi 200 %. Lisäksi isompaa velkamäärää voidaan mahdollisesti kestää, jos poistopohjaa on yhtä paljon kuin velkaa, jolloin voidaan tasata verotusta poistoilla. Poistopohjaa tulee taas lisää esimerkiksi navetan rakennuksesta tai traktorin ostosta, eli isommista investoinneista.

Alla olevassa kuviossa kuvataan velkojen suhdetta poistopohjaan (KUVIO 12). Mikäli velkojen suhde poistopohjaan on 1 tai yli, ollaan turvallisilla vesillä verojen maksun suhteen, koska poistopohjaa on saman verran kuin velkoja, ja tällöin poistoilla voidaan tasata verotusta. Mikäli tunnusluku on vähemmän kuin 1, joutuu maksamaan lainan kokonaissumma vähennettynä poistopohjalla olevasta osuudesta ensin verot ja sitten vasta loput jäävät lainan lyhennyksiin. Yrityksellä on siis verotettavalla tulolla maksettavaa velkaa, jos poistopohja on alle 1. Tämä tekee sen, että yritys, jolla poistopohjaa ei ole tarpeeksi, tarvitsee enemmän tuloa maksaakseen saman verran velkaa, kuin yritys, jolla poistopohjaa on tarpeeksi. Mitä enemmän yrityksellä on verotettavalla tulolla maksettavaa velkaa, sitä enemmän yritys joutuu maksamaan veroja ja sitä kautta yrittäjällä jää vähemmän yritystoiminnan tulokseksi.

Osakeyhtiömuotoisella yrityksellä poistopohjalla ei ole yhtä isoa merkitystä kuin henkilöverotuksessa, koska osakeyhtiö maksaa veron kiinteän yhteisöveroprosentin mukaan, joka on 20 %, kun taas henkilöverotuksen kautta toimiessa verotus on progressiivista ja veroprosentti saattaa nousta korkeallekin. Osakeyhtiöllä siis ei ole aivan samanlaista tarvetta tasata verotusta poistoilla kuin henkilöverotuksen kautta toimiessa. Siksi poistopohjan ollessa pieni suhteessa velkamäärään, kannattaisi harkita yrityksen muuttamista osakeyhtiöksi, tällöin veroja tulevaisuudessa maksettaisiin vähemmän. Pienellä poistopohjalla suhteessa velkoihin on myös merkitystä kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen, kun joudutaan maksamaan enemmän veroja, maksuvalmius, vakavaraisuus ja kannattavuus heikkenee.

KUVIO 12. Velkojen suhde poistopohjaan

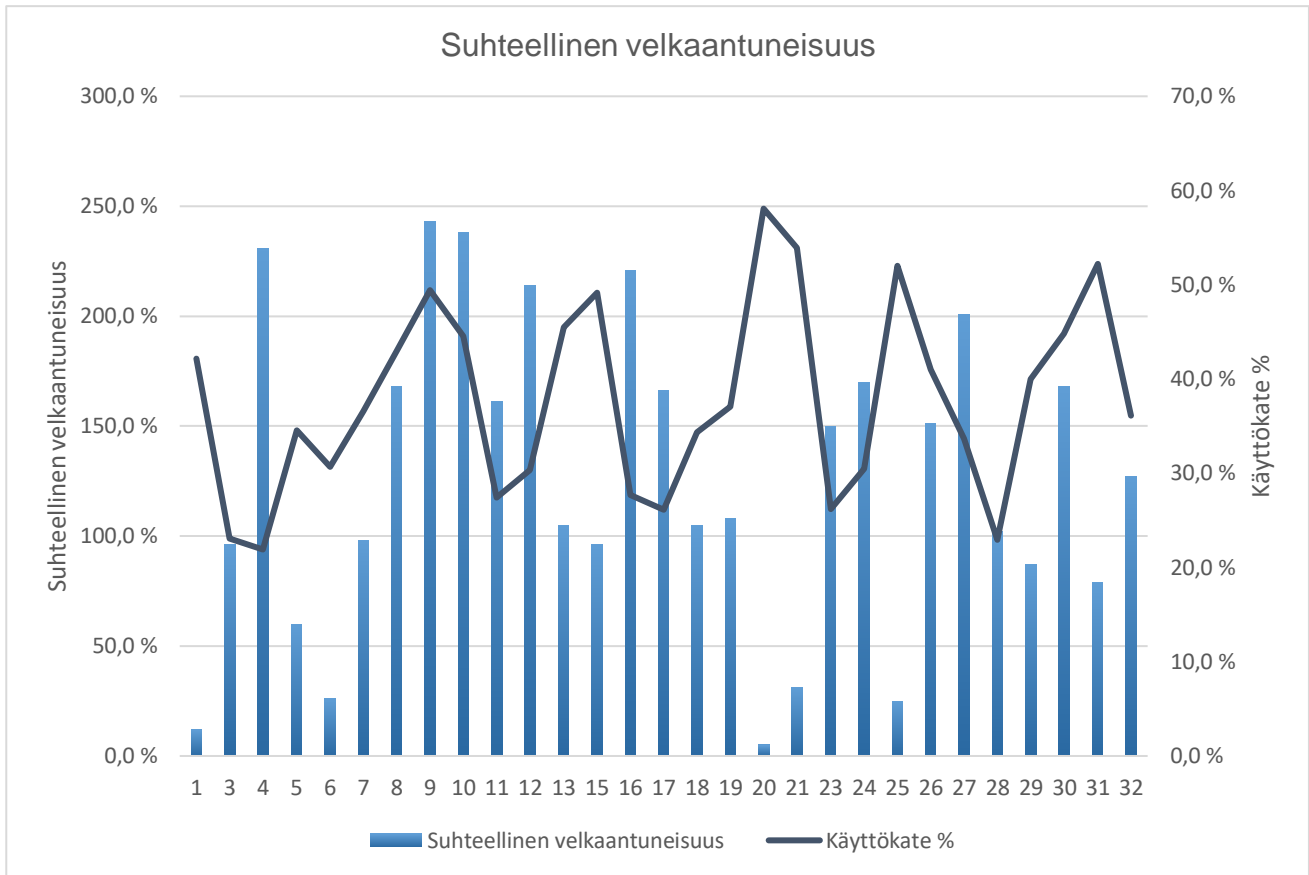
Yleisin syy huonoon poistopohjaan suhteessa velkoihin on se, että on käytetty enemmän rahaa yksityistaloudessa kuin yritystoiminnan tulos eli käyttökate kestäisi. Rahaa siis käytetään enemmän kuin tuloja on. Toinen syy on se, että poistoja tehdään enemmän kuin lyhennetään lainoja. Esimerkiksi kun ostetaan osamaksuvelkana kone, jossa on ensin vuosi lyhennysvapaa, poistot tehdä koneesta parhaimmillaan kaksi kertaa, ennen kuin ruvetaan lyhentämään lainaa. Tällöin koneen menojäännös on paljon pienempi kuin sitä seuraava laina. Poistoja saa tehdä siis vain sen verran, kuin on maksettu lainan lyhennyksiä, mutta monesti saattaa houkuttaa pienempi veronmaksu, ja näin poistoja tehdään liikaa. Poistoista on siis hyötyä kyseiselle verovuodelle, mutta myöhemmin tilanne kostautuu, koska verotus on progressiivista henkilöverotuksen kautta toimiessa. Lisäksi todennäköisesti lainaa otetaan myös arvonalisäveron osuuteen, joten koneen poistamattomaksi menojäännökseksi päättyy arvonalisäveroton summa, kun taas lainaa tulee arvonalisäverollinen summa. Liian pieni poistopohja korjautuu vain säästämällä poistopohjaa ja sen kautta veroja maksamalla. Eli poistoja ei siis tehdä, joten seurauksena tästä tulee veronmaksua.

Myös pellon ostaminen nostaa velkaantuneisuutta, mutta ei tuo poistopohjaa lisää. Tämä tekee sen, että pellon osto ei ole kovin kannattavaa henkilöverotuksen kautta toimiessa, koska poistopohjaa ei tule lisää, mutta velkaantuneisuus kasvaa, eli verotusta ei voida tasata poistoilla, joten progressiivinen verotus saattaa nostaa verot korkeallekin. Laina pellon ostosta pitää kumminkin maksaa pois, eli todennäköisesti yrityksellä tulee verotettavalla tulolla maksettavaa velkaa. Eli tässä tapauksessa joudutaan maksamaan tuloksesta ensin verot ja sitten vasta lyhentämään lainaa, jos poistopohjaa olisi tarpeeksi, veroja ei pitäisi maksaa. Osakeyhtiö maksaa saman verokannan mukaan veron, joten osakeyhtiössä ei ole yhtä isoa haittaa pellon ostosta, koska veroprosentti on joka tapauksessa sama.

Pieni poistopohja on voinut seurata myös tilakaupassa, eli poistot on jo valmiiksi käytetyt, mutta velkaa on pakko ottaa, jotta saadaan kauppasumma maksettua. Todennäköisesti monessa tapauksessa ei ole varaa lisätä poistopohjaa omilla varoilla, vaan se pitäisi tehdä velaksi, joten poistopohjan lisääminen niin että velkaa ja poistopohjaa olisi saman verran ei ole helppoa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että verotettavalla tulolla maksettavaa velkaa tulee enemmän.

Isoilla tiloilla on monesti enemmän velkaa kuin pienemmillä tiloilla. Suhteellisessa velkaantuneisuudessa verrataan tulosta liikevaihtoon, eli se antaa tuloksen, paljonko yrityksellä on velkaa verrattuna sen liikevaihtoon. Kuviossa 13 on vertailtu suhteellista velkaantuneisuutta. Kun verrataan velkojen suhdetta poistopohjaan ja suhteellista velkaantuneisuutta, suhteellisesta velkaantuneisuudesta ei löydy aivan yhtä selkeitä syitä, joka heikentäisi kannattavuutta kuin velkojen suhteessa poistopohjaan poistopohjan ollessa alle yhden. Kun velkaa on paljon, silloin pitäisi jäädä enemmän käyttökateetta, jotta saadaan velat maksettua.

Keskimääräinen suhteellinen velkaantuneisuus yrityksillä oli 118 % (KUVIO 13) ja velkojen suhde poistopohjaan 0,7. (KUVIO 12) Tutkimuksen kohteissa on myös osakeyhtiöitä, joille tämä tunnusluku ei ole niin tärkeä tai yksi syy yritysmuodon vaihtoon on huono poistopohja suhteessa velkoihin.

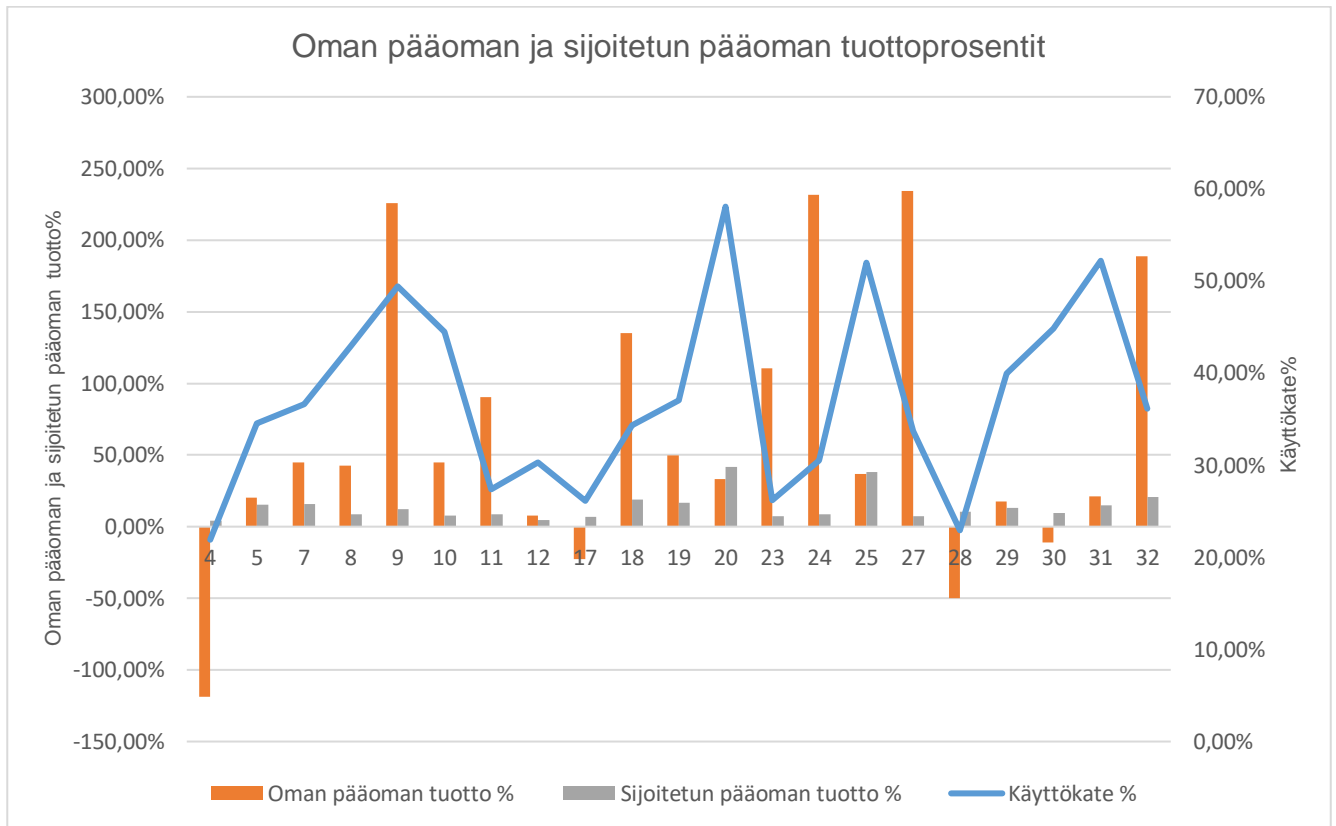
KUVIO 13 Suhteellinen velkaantuneisuus

6.7 Oman pääoman tuotto- ja sijoitetun pääoman tuotto-%

Maatalous syö paljon pääomaa eikä maatalouteen sijoitetulle rahalle ei saa yleensä kovin isoa korkoa. Maatilayrityksiäkin on erilaisia, toiset ovat tuottavampia kuin toiset. Monesti ne yritykset, joihin kannattaisi rahaa sijoittaa, eivät rahaa tarvitse tai saavat halvemman koron esimerkiksi pankista kuin sijoittajalta.

Suurimmalla osalla yrityksistä sekä oman pääoman että sijoitetun pääoman tuotto-% (KUVIO 14) saavat ohjearvojen (TAULUKKO 1 ja TAULUKKO 2) mukaan hyvät tai erinomaiset tulokset. Maatilojen on pakko tuottaa, jotta ne pystyisivät maksamaan suuret lainojen lyhennykset ja rahaa jäisi vielä myös investointeihin ja elämiseen. Koska yritykseen on sitoutunut paljon rahaa, se yleensä myös tuottaa paljon, mutta myös kulut ovat suuret ja maatilat vaativat myös suuria investointeja ja sen kautta tulee isompi riski yrittäjille.

Kuviossa 14 vasemmassa laidassa on sijoitetun pääoman tuottoasteikko ja oman pääoman tuottoasteikko. Oikeassa laidassa on käyttökateprosentin asteikko. Sijoitetun pääoman tuotto vaihtelee melko paljon, ja tämä johtuu aika pitkälle siitä, miten pienillä kuluilla yritys pystyy tuottamaan tuloksen. Oman pääoman tuotto vaihtelee myös paljon, riippuen siitä, minkä verran yrityksellä on omaa pääomaa ja myös, minkä verran jää yrityksen toiminnasta viivan alle.

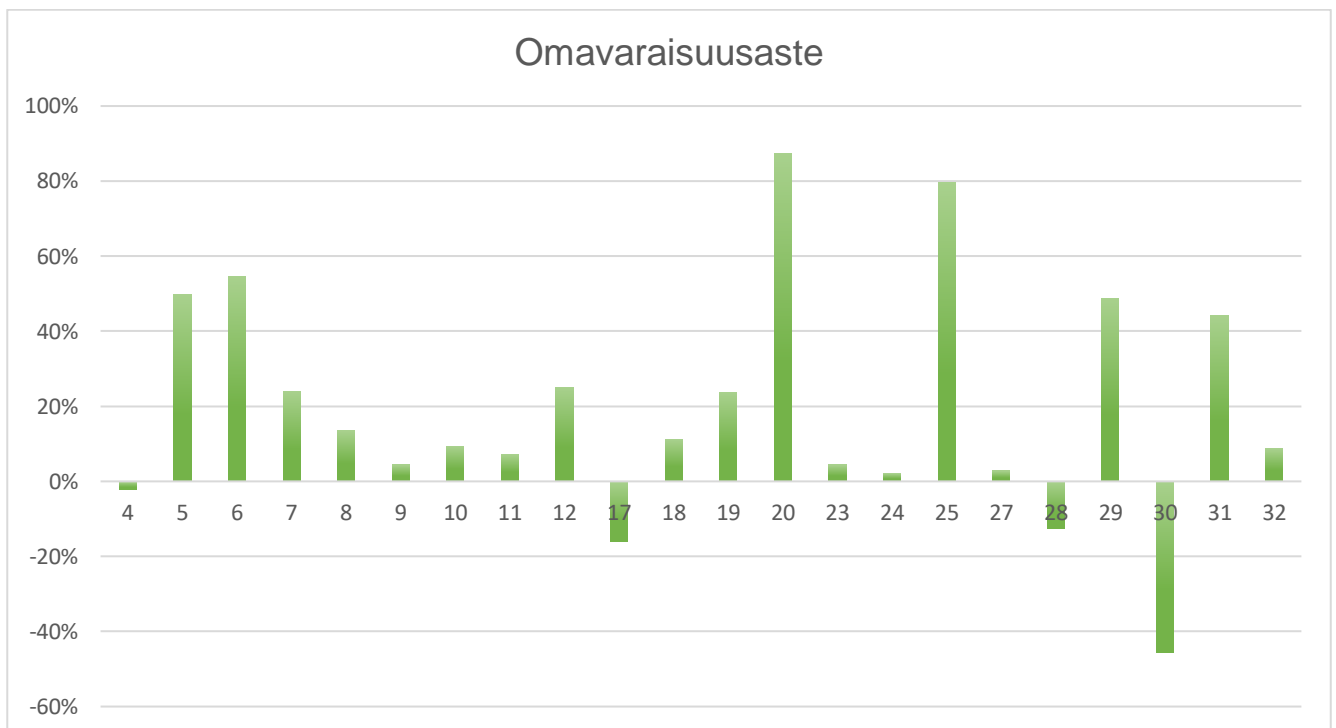

KUVIO 14. Oman pääoman ja sijoitetun pääoman tuottoasteikot

Koska maatalous vie paljon pääomaa, tavallisesti maatilayrityksissä on paljon lainaa. Kannattava yritys voi saada aikaan isoa tuottoa omalle pääomalle, jos oma pääoma on pieni ja tuotto saadaan aikaan velkarahalla. Kuviossa on yrityksiä, jossa yritys on tuottoisa, mutta oma pääoma on pieni, jolloin pienelle omalle pääomalle saadaan suhteessa isompi tuotto, kuin yhtä tuottoisalle yritykselle, jolla on isompi oma pääoma. Näissä pienen oman pääoman omaavissa yrityksissä on enemmän pääomaa vapautuneena muihin sijoituksiin kuin niillä yrityksillä, joilla on isompi pääoma, mutta omavaraisuusaste ei ole yhtä iso. Yrityksillä, joilla on vähän omaa pääomaa, on isompi riski menettää koko liiketoiminta, jos tulee tappiollisia vuosia tai on hetkiä,

jolloin yritystoiminta ei kannata kuin yrityksillä, joilla on enemmän omaa pääomaa ja näin varaa ottaa vastaan hieman heikommakin tulokset.

Kuviossa 15 on vielä eritelty miten omavaraisia yritykset ovat, eli mikä osuus omaisuudesta koostuu omasta pääomasta. Tätä voidaan yhdistää oman pääoman tuotto prosenttiin, eli mikäli yrityksellä on pienempi omavaraisuus ja se on hyvin kannattava, se voi saada omalle pääomalle iso tuotto. Vastaavasti omavaraisempi yritys ei saa suhteessa yhtä isoa tuottoa omalle pääomalle. Omavaraisuudelle on siis vaikutusta kannattavuuteen, jos mitataan oman pääoman tuottoa. Tietenkin yrityksellä, jolla on enemmän vierasta pääomaa, menee korko kuluihin ja lainanhoitokuluihin rahaa, mitä ei mene, jos omaisuus on rahoitettu omalla pääomalla. Tässä onkin siis oltava tarkkana, että rahoituskulut eivät ole suuremmat kuin oman pääoman tuotto.

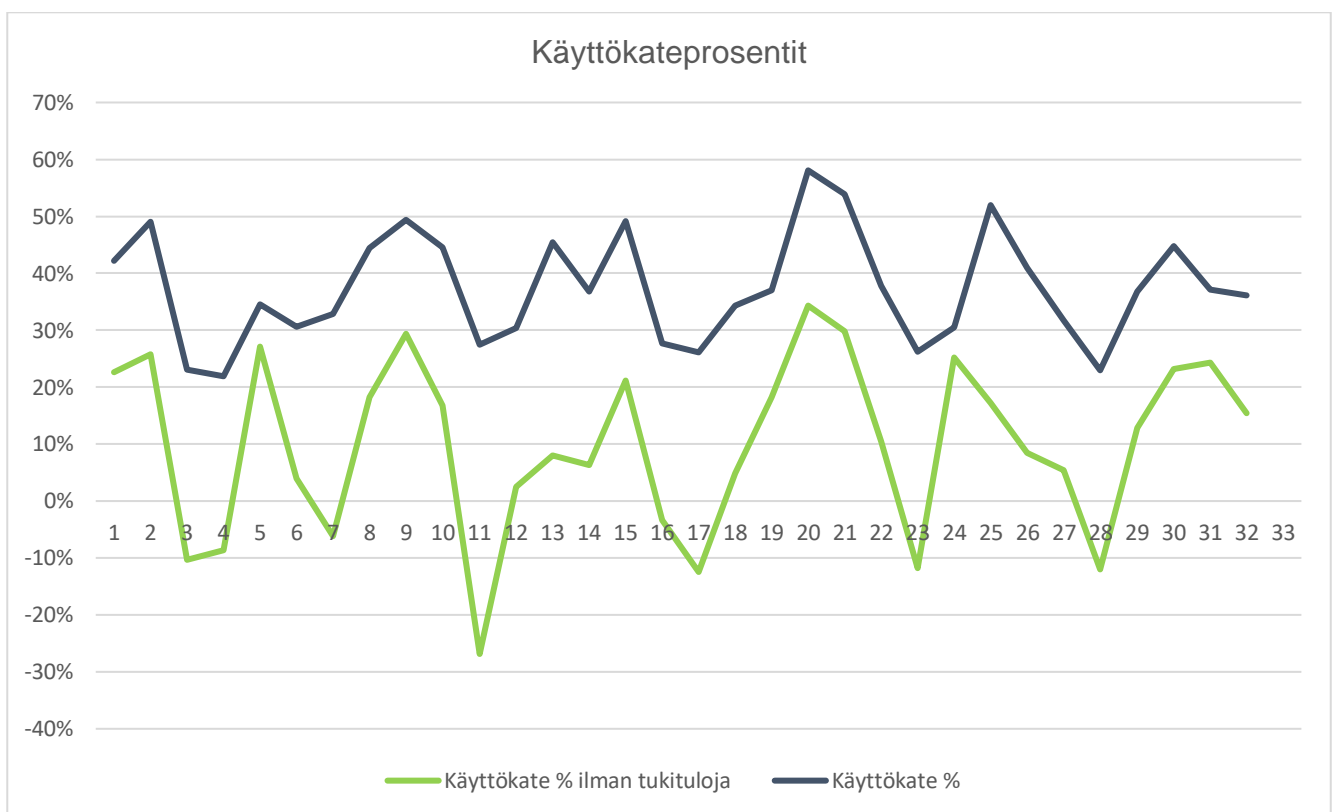

KUVIO 15. Omavaraisuusaste

Mikäli mitataan suhteellista kannattavuutta, oma pääoman määrä sekä se, mitä jää viivan alle vaikuttaa oman pääoman tuotto prosenttiin. Sijoitetun pääoman tuotto prosenttiin ei voi käyttää samanlaista velkavipua kuin oman pääoman tuotto prosentissa, koska siinä otetaan huomioon kaikki yritykseen sijoitettu pääoma. Pääosin maatilat tuottavat hyvin korkoa siihen sijoitetulle pääomalle.

6.8 Käyttökate ilman tukituloja

Kuviossa 16 on laskettu käyttökateprosentit ilman maataloustukituloja sekä tavallinen käyttökateprosentti. Luvut ovat aika pitkälle samanlaisia, noudattavat samaa kaavaa. Käyttökateprosentti ilman tuloja liikkuu vielä jyrkemmin, mitä tulojen kanssa, eli kannattavuuseroja on vielä enemmän. Tässä keskeisenä asiana nousee sama kuin käyttökateprosentissakin, että olisi hyvä saada mahdollisimman iso liikevaihto mahdollisimman pienillä menoilla, eli pitäisi olla tarkka menoissa. Ne yritykset, jotka kannattavat hyvin, menestyisivät myös ilman tukituloja, mutta välttämättä isoja lainoja, joita tarvitaan tuotantoon, ei pystyisi maksamaan.

KUVIO 16. Käyttökateprosentti ilman tukituloja

6.9 Tutkimuksen yhteenveto

Luonnollisesti tiloilla, jossa oli vähän menoja suhteessa liikevaihtoon, jäi myös enemmän tuloista. Vertaillen liikevaihdon rakennetta ja käyttökateprosenttia, mitä vähemmän oli menoja, sitä enemmän jäi liiketoiminnan tulokseksi. Tilat, joissa oli heikompi käyttökateprosentti,

meni enemmän ostorehuihin, kalustonkorjauskuluihin sekä palkkoihin. Mitä pienemmällä menoilla sai tuotettua tuloksen, sitä kannattavampi yritys oli. Kuluja ei kumminkaan voi karsia kokonaan pois, koska silloin esimerkiksi eläimet eivät voi hyvin ja hyvinvoiva eläin tuottaa parhaiten, joten tavoitteena olisi saada mahdollisimman iso voitto pienillä kuluilla kumminkaan tinkimättä parhaasta mahdollisesta liikevaihdosta. Suhteellista kannattavuutta vertaillessa oman pääoman tuotto prosenttiin vaikutti oman pääoman määrä sekä se, millaisella menoilla saa tuotettua tuloksen eli mitä vähemmän meni kuluihin, sitä enemmän jäi tulokseksi.

Vaikka työntekijöitä on isommilla tiloilla pakko olla, heidän palkkaaminen ei ole kovin kannattavaa. Tiloilla, jossa oli työntekijöitä, käyttökate oli paljon alhaisempi, kuin tiloilla, jossa ei heitä ollut. Palkkakulut olivat selkeä syy käyttökateen vaihteluun ja siihen, että käyttökateprosentti oli heikompi kuin muilla tiloilla.

Jos yrityksellä on verotettavalla tulolla maksettavaa velkaa, veroihin menee enemmän varoja kuin niillä yrityksillä, joilla poistopohjaa oli tarpeeksi suhteessa velkoihin. Tätä kautta yritystoiminnan tulokseksi jäi pienempi summa, ja se vaikuttaa myös kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen.

7 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli vertailla yritysten kannattavuutta sekä etsiä syitä, mistä maidontuottajan kannattavuuserot johtuvat vertailemalla yrityksiä keskenään. Suomen maatalouden kannattavuus on heikentynyt koko ajan, mutta yhtä löytyy maatiloja, jotka ovat kannattavia. Työ koostui teoriaosuudesta, jossa käytiin läpi kannattavuutta maataloudessa sekä yritystoiminnan tärkeitä tunnuslukuja, kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta sekä tutkimusosuudesta, missä erilaisten tilastojen avulla vertailtiin tuloja ja menoja sekä tunnuslukuja ja etsittiin syitä kannattavuuseroihin. Tilastoissa tunnuslukuja ja yritystoiminnan tuloja ja menoja vertailtiin käyttökateprosenttiin.

Maatila on iso kokonaisuus, jossa jokaisen osa-alueen tulee olla kunnossa, jotta voidaan saada aikaan kannattava maatila. Lisäksi kannattavuuteen vaikuttaa todella moni asia, mutta tutkimuksessa keskityttiin olemassa oleviin talouslukuihin ja yrittäjiltä kysytyihin niihin liittyviin kysymyksiin. Kaikkein ei voi silti aina vaikuttaa itse, esimerkiksi isommilla tiloilla kaikkea ei jaksakaan tehdä itse, työntekijöitäkin on pakko olla.

Suurin syy käyttökateprosentin vaihteluun oli palkkakulut, eli montako henkilöä tilalla oli palkattuina työntekijöinä ja heille maksetun palkan määrä. Mikäli palkkoja oli maksettu ja työntekijöitä oli useampi, se vaikutti merkittävästi käyttökateeseen, eli käyttökateprosentti ei yltänyt yhtä suureksi kuin yrityksissä, joissa palkkoja ei maksettu.

Muita syitä kannattavuuden vaihtelulle oli se, millaisilla kuluilla yritykset pystyivät tuottamaan tuloksen. Niillä yrityksillä, joilla jäi enemmän liiketulosta, meni vähemmän kalustonkorjauskuluihin ja ostorehuihin. Näillä yrityksillä oli myös parempi käyttökateprosentti. Parasta siis olisi, että yritys pystyisi tuottamaan ison liikevaihdon pienillä menoilla.

Tilat, joilla oli hyvä käyttökateprosentti, oli myös hyvä käyttökate lehmää kohden eli käyttökate oli erittäin hyvä lehmämäärään nähden. Käyttökate peltohehtaaria kohden verrattaessa eroavaisuuksia ei löytynyt yhtä paljon, eli tukikelpoisista hehtaareista ei löytynyt yhtä selkeää syytä käyttökateprosentin vaihteluun.

Suhteellista kannattavuutta mitattaessa oman pääoman määrä vaikutti oman pääoman tuottoprosenttiin. Mikäli oma pääoma on pieni, silloin kannattava yritys saattaa saada omalle pääomalle isoa tuottoa, jota on saatu aikaan velkarahalla. Lisäksi verotus vaikuttaa kannattavuuteen, mikäli on verotettavalla tulolla maksettavaa velkaa, siitä päästään eroon vain maksamalla veroja ja näin maksuvalmius, vakavaraisuus ja kannattavuus heikkenee ja tulosta jää vähemmän. Jos poistopohjaa olisi tarpeeksi ja ei olisi verotettavalla tulolla maksettavaa velkaa, kannattavuus olisi parempaa.

Tutkimuksesta saisi vielä laajempaa tietoa, mikäli olisi vielä laajempi otanta ja tutkisi tunnuslukuja vielä useammalta vuodelta, tai tekisi kvalitatiivisen tutkimuksen, missä arvioitaisiin käydettyjä työtunteja ja muita kannattavuuteen vaikuttavia asioita ja vertailtaisiin niitä talouden tunnuslukuihin ja sitä, miten ne ovat kehittyneet vuosien aikana. Tietyt tilat tekevät hyvää tulosta vuodesta toiseen, joten pelkästään niiden tutkiminen antaisi varmasti hyvää tietoa, mitä ja miten he tekevät, jotta tila kannattaa hyvin ja voisiko näitä soveltaa myös muihin yrityksiin, jotta kaikkien liiketoiminta olisi kannattavaa.

LÄHTEET

Alma Talent Tietopalvelu. 2020a. Tunnuslukuopas. Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas>. Viitattu 28.3.2020.

Alma Talent Tietopalvelu. 2020b. Käyttökate-%. Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/kayttokate-prosentti>. Viitattu 16.5.2020.

Alma Talent Tietopalvelu. 2020c. Oman pääoman tuotto-%. Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/oman-paaoman-tuotto-prosentti-roe>. Viitattu 21.3.2020.

Alma Talent Tietopalvelu. 2020d. Sijoitetun pääoman tuotto-%. Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/sijoitetun-paaoman-tuotto-prosentti-roi>. Viitattu 1.4.2020.

Alma Talent Tietopalvelu. 2020e. Rahoitustulos ja rahoitustulos-%. Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/rahoitustulos-ja-rahoitustulos-prosentti>. Viitattu 2.4.2020.

Alma Talent Tietopalvelu. 2020f. Nettotulos ja nettotulos-%. Saatavissa <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/nettotulos-ja-nettotulos-prosentti>. Viitattu 20.4.2020.

Alma Talent Tietopalvelu. 2020g. Omavaraisuusaste-%. Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/omavaraisuusaste-prosentti>. Viitattu 20.4.2020.

Erkkilä, J. 2012. Sijoitetun pääoman tuotto – näin tulkitset tärkeää kannattavuustunnuslukua. Saatavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2012/07/sijoitetun-paaoman-tuotto/>. Viitattu 1.5.2020.

Finlex. 2006. Osakeyhtiölaki. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>. Viitattu 30.4.2020.

Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Saatavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. Viitattu 1.5.2020.

Jalli, V-M. 2020. ProAgria Länsi-Suomi. Maatilan talouden "mittaaminen". Saatavissa: <http://www.sjt.fi/wp-content/uploads/2020/01/Maatilan-talouden-mittaaminen.pdf>. Viitattu 16.5.2020.

Jyväskylän yliopisto. 2015. Määrällinen tutkimus. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>. Viitattu 10.5.2020.

Karhinen, R. 2019. Uusi alkua. Maatalous on myös tulevaisuuden elinkeino. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu. Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161359/MMM_3_2019_Turvallista%20ruokaa%20Suomesta.pdf. Viitattu 14.4.2020.

Kiviranta, T. 2019. MT. Luke: Maatalousyrittäjän tuntipalkka jää 5,4 euroon – maatalouden kannattavuus heikkenee viimevuodesta. Saatavissa: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/artikkeli-1.544282>. Viitattu 13.4.2020.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Alma Talent Oy. Saatavissa: [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/EAG-BFXDTEB#kohta:6.\(\(20\)Konsernitilinp\(\(e4\)\(\(e4\)t\(\(f6\)s\(\(20\)\(:Konserniyritykset,\(\(20\)osakkuusyritys,\(\(20\)omistusyhteisyrys\(\(20\)/piste:b7407](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/EAG-BFXDTEB#kohta:6.((20)Konsernitilinp((e4)((e4)t((f6)s((20)(:Konserniyritykset,((20)osakkuusyritys,((20)omistusyhteisyrys((20)/piste:b7407). Viitattu 15.5.2020.

Luke. 2020a. Kannattavuuskerroin. Saatavissa: https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/eufadnadvanced_so/taustatiedot/kannattavuuskerroin. Viitattu 24.4.2020.

Luke. 2020b. Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne. Saatavissa: https://stat.luke.fi/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne-2019_fi Viitattu 16.5.2020.

Luke. 2020c. Tunnusluvut, maitotilat ja vuosi Taloustohtori. Maa- ja puutarhatalous -palvelu (luke.fi/taloustohtori). Aineisto: Luke kannattavuuskirjanpitolokset. 16.5.2020. Saatavissa: https://portal.mtt.fi/portal/pls/portal/tt_mtt.tt_mtt_kankir_pack.laheta. Viitattu 16.5.2020.

Luke. Tilastotietokanta. 2020a. Muuttujina kannattavuuskerroin, vuodet ja lypsykarja. Saatavissa: https://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__06%20Talous__06%20Maa-%20ja%20puutarhatalouden%20kannattavuus/002_MaPu_kannattavuus.px/table/tableViewLayout1/?rxid=66ab57c7-36be-4fb5-b916-b4c56961c3ac. Viitattu 1.5.2020.

Luke. Tilastotietokanta. 2020b. Meijerimaidon tuotanto vuosittain. Muuttujina vuosi ja maidontuottajia keskimäärin. Saatavissa: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__04%20Tuotanto__02%20Maito-%20ja%20maitotuotetilasto/02_Meijerimaidon_tuotanto_v.px/?rxid=001bc7da-70f4-47c4-a6c2-c9100d8b50db. Viitattu 16.5.2020.

Luke. Tilastotietokanta. 2020c. Maidon kokonaistuotanto (milj. L). Muuttujina vuosi ja maito yhteensä. Saatavissa: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__04%20Tuotanto__02%20Maito-%20ja%20maitotuotetilasto/03_Maidon_kokonaistuotanto.px/?rxid=001bc7da-70f4-47c4-a6c2-c9100d8b50db. Viitattu: 16.5.2020.

Luonnonvarakeskus. 2020. Maatalous- ja puutarhayritysten tuloslaskelma muuttujina muutuja, vuosi ja tuotantosuunta. Saatavissa: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__06%20Talous__06%20Maa-%20ja%20puutarhatalouden%20kannattavuus/001_MaPu_kannattavuus.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b9dd2c4b-c3d5-4745-a988-82ad5a732af9. Viitattu 16.5.2020.

Mediatili. 2020. Tunnuslukuopas. Saatavissa: <https://www.mediatili.com/pdf/tunnusluvut.pdf>. Viitattu 4.6.2020.

- Mela. 2019. Vuosilomalomitus. Saatavissa: <https://www.mela.fi/maatalousyrittajat/maatalouslomitus/vuosilomalomitus/>. Viitattu 27.5.2020.
- Meri Aktiva. 2019. Tilinpäätösanalyysi auttaa yrityksen taloudellisen tilanteen arvioinnissa. Saatavissa: <https://meritaktiva.fi/tilinpaatosanalyysi/>. Viitattu: 28.4.2020.
- Niemi, J. 2016. Luonnonvarakeskus. Maatila yritystoimintana - Mitä talouden tunnusluvut kertovat toiminnasta? Saatavissa: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/538202/Niemi_Kurikan_tilaisuus.pdf?sequence=1. Viitattu 16.5.2020.
- Pellinen Jukka & Enroth Ari, 2008. Kannattava Maatilayritys. Keuruu: Otavan Kirjanpaino Oy
- Peltola. 2019. Pro Agria. Eläintuet 2019. Saatavissa: <https://pirkanmaa.mtk.fi/documents/197368/576389/El%C3%A4intuet+Juhani+Peltola+2019.pdf/7090b5b5-2c86-771d-1843-09f890c9d79e?t=1553763814122>. Viitattu 1.4.2020.
- Rikkonen & Mäkinen & Suutarinen & Meriläinen, 2008 Maatilayrityksen menestystekijät. WS Bookwell, Porvoo. Pasi Rikkonen Taina Harmoinen Hanne Teräväinen (toim.)
- Räisänen, O. 2013. Talousnäkemysten laajeneminen maitotilalla. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013052710914>. Viitattu 18.5.2020.
- SalkunRakentaja. 2012. Oman pääoman tuotto on sijoittajan perustunnusluku. Saatavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2012/08/oman-paaoman-tuotto-on-sijoittajan-perustunnusluku/>. Viitattu 27.5.2020.
- Savolainen, R. 2014. Käytännön Maanmies. Verosuunnittelu maataloudessa. Saatavissa: http://www.yhtiowiki.fi/lib/exe/fetch.php?media=km_1-2014_maatilan_verosuunnittelu.pdf. Viitattu 10.4.2020.
- Savolainen, R. 2015. Käytännön Maanmies. Verosuunnittelu maataloudessa. Saatavissa: <https://kaytannonmaamies.fi/verosuunnittelu-maataloudessa/>. Viitattu: 10.4.2020.
- Suomen osakesäästäjät. 2017. ROE – Oman pääoman tuotto %. Saatavissa: <https://www.osakeliitto.fi/uutiset/roe-oman-paaoman-tuotto/>. Viitattu 15.3.2020.
- Taloustieto Oy. 2020. Yritystoiminnan rahoitus. Yrityksen talouden tilan arvioiminen. Saatavissa: <http://www.taloustieto.fi/lukiotext/1text607.html>. Viitattu 12.4.2020.
- Taloustutka. 2020. Tunnusluvut vakavaraisuus. Suhteellinen velkaantumisaste. Saatavissa: <https://product.taloustutka.fi/tunnusluvut-vakavaraisuus/>. Viitattu 11.4.2020.
- Tenhunen, M-L. 2013. Johdon laskentatoimen peruskäsitteet, menetelmät ja tekniikat – osa 2. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/koulut/johdon-laskentatoimen-koulu-koulut/johdon-laskentatoimen-peruskasitteet-menetelmat-ja-tekniikat>. Viitattu: 29.3.2020.
- Tilastokeskus. 2018. Yrityksen tuottavuus ja kannattavuus 2017. Saatavissa: https://tilastokeskus.fi/til/yrti/2017/yrti_2017_2018-12-18_kat_001_fi.html. Viitattu: 28.3.2020.

Tilastokeskus. 2020a. Taulukot. Tietokantataulukot. Saatavissa: <https://www.stat.fi/til/mthi/tau.html>. Viitattu 2.3.2020.

Tilastokeskus. 2020b. Sianlihan hinta nousi rajusti EU:ssa – suomalainen liha jäi hintarallissa lähtöviivalle. Saatavissa: https://www.stat.fi/til/mthi/2019/04/mthi_2019_04_2020-02-17_tie_001_fi.html. Viitattu 2.3.2020.

Tiltoimisto Eliko. 2018b. Lyhyt oppimäärä: Yrityksen maksuvalmius. Saatavissa: <https://eliko.fi/2018/04/lyhyt-oppimaara-yrityksen-maksuvalmius/>. Viitattu 1.5.2020.

Tiltoimisto Eliko. 2018a. Lyhyt oppimäärä - yrityksen omavaraisuusaste. Saatavissa: <https://eliko.fi/2018/07/lyhyt-oppimaara-yrityksen-omavaraisuusaste/>. Viitattu 18.5.2020.

Valtiotalouden tarkastusvirasto. 2009. Maatalouden kannattavuuden laskenta. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/07/02150017/maatalouden-kannattavuuden-laskenta-199-2009.pdf>. Viitattu 24.4.2020.

Vero. 2020. Maatalousyrittäjä. Maatalouden tulot ja menot. Saatavissa: https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/maatalousyrittaja/maatalousyrittaja2/maatalouden_tulot_ja_menot/. Viitattu 13.4.2020.

Vihainen talouspäällikkö. 2018. Maksuvalmius – mitä se käytännössä tarkoittaa? Saatavissa: <https://www.vihainen.fi/maksuvalmius-mita-se-kaytannossa-tarkoittaa/>. Viitattu 12.4.2020.

Ville. Maksuvalmiuden tarkistaminen. 2019. Maksuvalmiuden tarkistaminen. Saatavissa: <https://financer.com/fi/oma-talous/maksuvalmius/>. Viitattu 11.4.2020.

Vilpas, P. 2020. Kvantitatiivinen tutkimus. Saatavissa: <https://users.metropolia.fi/~per-vil/kvantsu/Moniste.pdf>. Viitattu 1.5.2020.

Visma. 2020. Talouden tunnusluvut tutuksi. Opas lukujen tulkintaan. Saatavissa: <https://netvisor.fi/wp-content/uploads/2019/02/Tunnusluvut-tutuiksi-opas.pdf>. Viitattu 27.5.2020.

Väänänen, P. 2018. Salkunrakentaja. Oman pääoman tuotto & Asuntosijoittaminen. Saatavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2018/01/asuntosijoittaminen-oman-paaoman-tuotto/>. Viitattu 15.3.2020.